

INTERNATIONELLA
HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Förenklingsregeln

Bör tillämpningen begränsas för att minska inkomstomvandling?

Masteruppsats i affärsjuridik (skatterätt)

Författare: Erica Näs och Julia Widforss

Handledare: Cathrine Rosell

Framläggningsdatum 2015-05-11

Jönköping, maj 2015

Förord

Vi vill betona att vi har utformat och skrivit vartenda ord i denna uppsats tillsammans. Detta för att undvika avvikelser i språkbruk och för att säkerställa att en röd tråd upprätthålls genom hela uppsatsen. Då skolan kräver en ansvarsfördelning mellan uppsatsförfattarna har vi beslutat följande: vi svarar gemensamt för kapitel ett, fem och sex. Därutöver svarar vi även gemensamt för inledningar och avslutande kommentarer i de materiella kapitlen. Därefter har vi genom lottdragning kommit fram till följande: Erica Näs svarar för kapitel två och tre. Julia Widforss svarar för kapitel fyra.

Vårt varmaste tack går till studiekamrater och vår handledare Cathrine Rosell för värdefulla synpunkter under uppsatsens gång.

Erica Näs

Julia Widforss

Jönköping, maj 2015

Masteruppsats i affärsjuridik (Skatterätt)

Titel:	Förenklingsregeln – Bör tillämpningen begränsas för att minska inkomstomvandling?
Författare:	Erica Näs och Julia Widforss
Handledare:	Cathrine Rosell
Datum:	2015-05-11
Ämnesord	förenklingsregeln, fåmansföretag, 3:12-reglerna, gränsbelopp, inkomstomvandling, schablonbelopp

Sammanfattning

Vid införandet av 3:12-reglerna var lagstiftarens syfte att förhindra inkomstomvandling för delägare i fåmansföretag. På senare tid har synsättet förändrats och man fokuserar sedan reformen 2006 mer på att stimulera företagande och förenkla regelverket. År 2006 infördes förenklingsregeln för att underlätta tillämpningen av gränsbeloppsberäkningen. Förenklingsregeln innebär en förenklad beräkning av gränsbeloppet som inte tar hänsyn till företagets verksamhet. Det har i studier visats att förenklingsregelns tillämpning utnyttjas i skatteplaneringssyfte av delägare i fåmansföretag utan direkt aktivitet.

Syftet med denna uppsats är att utreda förenklingsregeln och huruvida någon begränsning bör införas i dess tillämpning för att undvika inkomstomvandling. För att besvara syftet fastställs gällande rätt, där vår primära rättskälla är 56 – 57 kapitlet Inkomstskattelagen (1999:1229) (IL). Då en stor del av utredningen rör reglernas utveckling behandlas även förarbeten till IL i uppsatsen.

För att undvika inkomstomvandling anses det motiverat att införa en begränsning i tillämpningen av förenklingsregeln. I uppsatsen utreds tre förslag på begränsningar. Det förslag som anses mest motiverat att införa är ett aktivitetskrav på företagsnivå. Detta skulle innebära att delägare inte kan utnyttja förenklingsregeln för att erhålla ett helt schablonbelopp, och därmed lägre beskattning, genom att starta företag utan faktisk verksamhet. Lagstiftarens syfte vid införandet av förenklingsregeln var att underlätta främst för mindre och nystartade företag, dessa företag skulle kunna ha problem att uppfylla aktivitetskravet om det sätts för högt. Därmed finns vissa fördelar med att, för delägare i de företag som inte uppfyller aktivitetskravet, även införa ett lägre schablonbelopp.

Master's Thesis in commercial law (Tax law)

Title: The simplification rule – does the application need to be limited in order to reduce income shifting?

Author: Erica Näs, Julia Widfors

Tutor: Cathrine Rosell

Date: 2015-05-11

Subject terms: **The simplification rule, closely held corporations, 3:12-rules, income shifting, dividend allowance, flat rate**

Abstract

In 2006 the simplification rule was introduced to simplify the calculation of the dividend allowance for owners of closely held corporations (CHC). When the 3:12-rules was introduced the purpose was to prevent income shifting. More recently, the approach has changed and the focus is now concentrated on stimulating entrepreneurship and simplifying the rules. The simplification rule is a simplified calculation of the dividend allowance that doesn't take into consideration the activity of the CHC. Studies have however shown that the simplification rule have been used by shareholders in CHCs without direct activity in order to reduce the tax burden.

The purpose of this paper is to investigate the simplification rule and whether any restrictions should be imposed in order to avoid income shifting. To answer the purpose we examine chapter 56 and 57 of the Swedish Income Tax Act (1999:1229) (IL). Since a significant part of the paper concerns the development of the 3:12-rules we also study preliminary work to IL.

In order to avoid income shifting we consider that it is justified to introduce a restrictions in the application of the simplification rule. For example the rule could be restricted in a way that only shareholders in active CHC are allowed to use it. This restriction would prevent a shareholder in an inactive CHC from enjoying the total flat rate and thereby lower his or her taxation. When the simplification rule was introduced the legislature's purpose was to simplify the 3:12-rules for small and start-up CHCs. Therefore there have to be some limitations to the purposed restriction for these companies, since these companies may fail to fulfil the requirements in order to be considered active. They should be able to use the simplification rule, but with a lower flat rate, even if they don't meet the requirements for being considered active.

Förkortningslista

Dir.	Kommitté direktiv
ESO	Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
IL	Inkomstskattelagen (1999:1229)
Prop.	Proposition
SKV	Skatteverket
SLR	Statslåneräntan
SOU	Statens offentliga utredningar

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Syfte.....	3
1.3	Avgränsning	3
1.4	Metod och material.....	3
1.5	Disposition.....	5
2	Fåmansföretagsreglerna.....	7
2.1	Inledning.....	7
2.2	Fåmansföretag	7
2.2.1	När är ett företag ett fåmansföretag?	7
2.2.2	Delägare och närståendekretsen.....	8
2.2.3	Kvalificerade andelar	9
2.3	Beskattning av delägare i fåmansföretag	10
2.3.1	3:12-reglerna	10
2.3.2	Utdelning	11
2.3.3	Kapitalvinst	13
2.4	Avslutande kommentarer	13
3	Utvecklingen av 3:12-reglerna.....	15
3.1	Inledning.....	15
3.2	Fåmansföretagsbeskattningen före 3:12-reglerna.....	15
3.3	Införandet av 3:12-reglerna	16
3.4	Utvecklingen av 3:12-reglerna.....	17
3.5	Hur ser rättsläget ut idag?	19
3.5.1	ESO-rapport om 3:12-reglerna	19
3.5.2	Pågående utredning av 3:12-reglerna	21
3.6	Avslutande kommentarer	22
4	Förenklingsregeln	24
4.1	Inledning.....	24
4.2	Förenklingsregeln i 57:11 IL	24
4.3	Utvecklingen av förenklingsregeln.....	25
4.3.1	Införandet av förenklingsregeln	25
4.3.2	Höjningar av schablonbeloppet	26
4.3.3	Begränsningar i tillämpningen.....	27
4.4	Kan förenklingsregeln användas i skatteplaneringssyfte?	28
4.4.1	Felrapportering	28
4.4.2	Utnyttjande genom att starta nya bolag	29
4.4.3	Utnyttjande inom en närståendekrets	30
4.5	Hur ser rättsläget ut idag?	31
4.6	Avslutande kommentarer	32
5	Analys	34
5.1	Inledning.....	34
5.2	Bör förenklingsregelns tillämpning begränsas?	34
5.3	Förslag på begränsningar i förenklingsregeln	36
5.3.1	Sänkt schablonbelopp	36

5.3.2 Begränsning av förenklingsregeln inom en närståendekrets.....	38
5.3.3 Aktivitetskrav.....	40
6 Slutsats	44
Referenslista	46

Bilagor

Bilaga I 50

I Inledning

I.1 Bakgrund

I 56-57 kapitlet Inkomstskattelagen (1999:1229) (IL) finns särskilda regler för beskattning av utdelning och kapitalvinst för delägare i fåmansföretag. Dessa regler kallas för 3:12-reglerna¹ och infördes i svensk rätt i och med en reformering av skattesystemet år 1990. Vid reformen infördes även det duala skattesystemet, enligt vilket förvärvsinkomster beskattas enligt en progressiv skatteskala mellan 32 och 57 procent och kapitalinkomster med en proportionell skatt på 30 procent.² Då skattesatsen i de två inkomstlagen skiljer sig åt kan skillnaden i beskattningen för delägare bli stor beroende på till vilket inkomstslag dennes inkomst hänför sig. Skillnaden i skattesatsen för olika inkomstslag har ansetts skapa incitament för delägare att omvandla förvärvsinkomster till kapitalinkomster för att på så sätt sänka sin totala skattebelastning.³ Det är denna typ av inkomstomvandling som 3:12-reglerna är avsedda att förhindra.⁴

3:12-reglerna är avsedda att säkerställa att delägare endast tar upp en normal kapitalavkastning till beskattning i inkomstlaget kapital och att överskjutande del beskattas i inkomstlaget tjänst.⁵ Syftet är att verksamma delägare i fåmansföretag och löntagare utan ägarintresse ska beskattas lika för sina arbetsinkomster. För att avgöra vad som anses vara en normal kapitalavkastning tas utgångspunkt i ett s.k. gränobelopp. Gränobeloppet är det belopp som får beskattas med en förhållandevis låg skattesats i inkomstlaget kapital. För att beräkna gränobeloppet finns det i dagsläget två olika regler som delägare i fåmansföretag kan använda sig av. Dessa är huvudregeln och förenklingsregeln.⁶ Av de två beräkningsreglerna är förenklingsregeln den som är enklast att tillämpa då den huvudsakligen utgörs av ett

¹ 3:12-reglerna har fått sitt namn efter sin ursprungliga placering i lagtexten. De infördes i 3 § 12 mom. samt 12a-e mom. i Lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt (SIL). Denna benämning följer med än i dag, trots att lagreglerna numera återfinns i 57:e kapitlet IL.

² Prop. 1989/90:110, s. 295.

³ Alstadsæter, A, Jacob, M, *3:12-reglerna har blivit för generösa och används för skatteplanering*, Ekonomisk debatt, nr 8 2012 årgång 40, s. 6.

⁴ Alstadsæter, A, Jacob, M, Vejsiu, A, *2014:2 3:12-Corporations in Sweden: The Effects of the 2006 Tax Reform on Investments, Job Creation and Business Start-ups*, (ESO-rapport 2014:2), s. 3.

⁵ Prop. 1989/90:110, s. 467 – 468.

⁶ 57:11 IL.

schablonbelopp. Förenklingsregeln tar heller inte hänsyn till företagets aktivitet, kapital eller lönekostnader.

Förenklingsregeln har, sedan införandet, visats sig vara populär bland delägare i fåmansföretag. År 2013 användes regeln av 80 procent av alla delägare med kvalificerade andelar vid beräkningen av årets gränsbelopp.⁷ Under senare år har det från olika håll påtalats att förenklingsregeln i vissa fall kan utnyttjas i skatteplaneringssyfte. Det har bland annat visat sig att incitamenten för höginkomsttagare att kanalisera förvärvsinkomster till kapitalinkomster genom egna företag har ökat i och med den beräkningsregeln.⁸ Det har även konstaterats att antalet mindre, inaktiva företag har ökat sedan införandet av förenklingsregeln. Det torde vara sannolikt att flertalet av dessa inte skapats för att fungera som företagarens huvudsakliga inkomstkälla.⁹

I dagsläget pågår en statlig utredning där utformningen av 3:12-reglerna ses över för att begränsa inkomstomvandling, men även för att öka skatteintäkterna till staten.¹⁰ En stor del i denna utredning kommer att röra reglerna för beräkningen av gränsbeloppet samt förutsättningarna för att få använda dessa regler. I Sverige uppfyller 90 procent av alla företag kraven för att vara ett fåmansföretag, vari förenklingsregeln används av 80 procent av alla delägare. Den stora mängden delägare som varje år väljer att beräkna sitt gränsbelopp med förenklingsregeln gör att en begränsning av regeln potentiellt sett kan ha en förhållandevis stor inverkan på skatteintäkterna till staten. Det är med grund i detta som vårt intresse har väckts för att i denna uppsats utreda förenklingsregeln och huruvida dess tillämpning bör begränsas för att undvika inkomstomvandling.

⁷ Alstadsæter, A, Jacob, M, *The effect of awareness and incentives on tax evasion*, FAccT Centre Working Paper No. 10/2013, s. 6.

⁸ Alstadsæter, A, Jacob, M, *3:12-reglerna har blivit för generösa och används för skatteplanering*, s. 6 – 7.

⁹ Alstadsæter, A, Jacob, M, *3:12-reglerna har blivit för generösa och används för skatteplanering*, 7 och 10.

¹⁰ Kommittédirektiv 2015:2, *Tilläggsdirektiv till Utredningen om översyn av beskattningen vid ägarskiftet i fåmansföretag (Fi 2014:06)*. (Dir. 2015:2).

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att utreda förenklingsregeln och huruvida tillämpningen av denna bör begränsas för att minska inkomstomvandling i enlighet med 3:12-reglernas ursprungliga syfte.

1.3 Avgränsning

Uppsatsen behandlar förenklingsregeln vilken ibland även kallas för schablonregeln men i denna uppsats använder vi oss av benämningen förenklingsregeln. Regeln är en del av 3:12-reglerna vilka även kallas för fåmansföretagsreglerna. Denna benämning är dock något missvisande då reglerna endast rör beskattningen av delägarna och inte av företaget i sig. En avgränsning kommer således att ske från beskattningen av den juridiska personen.

En delägare i ett fåmansföretag kan välja att ta ut företagets vinst som lön istället för utdelning. En avgränsning sker dock från att behandla beskattningen av delägarlön. En avgränsning sker även från att, på mer än en grundläggande nivå, utreda beräkningen av gränsbeloppet vid kapitalvinst då förenklingsregeln inte används i dessa beräkningar.

Det finns två regler för att beräkna årets gränsbelopp vid utdelning; huvudregeln och förenklingsregeln. Huvudregeln kommer endast att beröras i den mån uppsatsförfattarna anser det nödvändigt för att förstå tillämpningen av förenklingsregeln. Då uppsatsens syfte rör förenklingsregeln, en regel som endast kan bli tillämplig för delägare som innehar kvalificerade andelar, har en avgränsning även gjorts från de delägare vars andelar i fåmansföretag inte uppfyller rekvisiten för att vara kvalificerade. Vi avgränsar oss därför från att, på mer än en grundläggande nivå, utreda fastställandet av huruvida någon har kvalificerade andelar.

I de fall skillnader finns i behandlingen av fåmansföretag och fåmanshandelsbolag kommer de senare inte att behandlas i uppsatsen.

1.4 Metod och material

För att uppnå uppsatsens syfte krävs det att vi inledningsvis fastställer gällande rätt (*de lege lata*).¹¹ Detta gör vi genom att identifiera, sammanställa och beskriva relevanta rättskällor. Vid fastställandet av gällande rätt används en traditionell rättskällehierarki där lagstiftningen

¹¹ Lehrberg, B, *Praktisk juridisk metod*, upplaga 7, Iusté AB, Tallinn, 2014, s. 203-204.

värderas högst och därefter förarbeten, praxis och doktrin.¹² Vi strävar efter att inhämta information från olika rättskällor, och att komplettera rättskällor av högre dignitet med rättskällor av lägre värde, för att på så sätt erhålla en bred kunskap och inblick i ämnet och därmed kunna föra en väl underbyggd och motiverad analys.

Då uppsatsen skrivs inom ämnet fåmansföretagsbeskattning är 56:e och 57:e kapitlet II, med särskilt beaktande av förenklingsregeln i 57:11 1 st. 1 p. II, våra primära rättskällor vid fastställandet av gällande rätt. I uppsatsens materiella del presenteras den rättsutveckling som har skett avseende 3:12-reglerna i allmänhet och förenklingsregeln i synnerhet. Det anses motiverat att presentera utvecklingen av 3:12-reglerna för att ge läsaren en grundläggande förståelse för förenklingsregeln, dess utveckling och tillämpning. I dessa delar används förarbeten i form av propositioner och statliga utredningar (SOU). Detta görs för att erhålla en större förståelse för reglernas bakgrund och syfte.¹³ Då 3:12-reglerna, och där i även förenklingsregeln, har genomgått ett stort antal förändringar sedan införandet anser vi att det är motiverat att utreda förarbetena till de ändringar som anses relevanta för besvara uppsatsens syfte.

För att utreda förenklingsregelns praktiska tillämpning och funktion är rättspraxis av intresse. Då det saknas praxis avseende förenklingsregeln i det perspektiv som är aktuellt för oss är detta dock inte möjligt i vårt fall. Istället väljer vi att studera doktrin i form av artiklar, remissvar, studier och rapporter från Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi (ESO)¹⁴. Doktrin studeras även i övriga delar av uppsatsen för att få en bättre förståelse för rättsreglernas funktion, särskilt i de fall då rättskällor av högre värde är svårtolkade eller helt saknas.

För att utreda vilka begränsningar som kan vara aktuella att införa i förenklingsregeln studerar vi tidigare framförda förslag på sådana ändringar. Vi har valt att fokusera på tre förslag på begränsningar, varav två utgör remissyttranden från Skatteverket (SKV) vilka har framförts vid tidigare ändringar i förenklingsregelns tillämpning. Vid tillfället för

¹²Zetterström, S, *Juridiken och dess arbetsätt – en introduktion*, upplaga 2, Iustus förlag AB, Västerås, 2012, s. 56-57.

¹³ Zetterström, S, *Juridiken och dess arbetsätt – en introduktion*, s. 105 samt Lehrberg, B, *Praktisk juridisk metod*, s. 149.

¹⁴ ESO är en självständig expertgrupp under Finansdepartementet som utreder frågor av betydelse för den offentliga ekonomin. Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi, *Om ESO*, <http://eso.expertgrupp.se/om-eso/> (nedladdad 2015-02-25).

remissyttrandena bortsåg regeringen från SKVs båda förslag, men angav att de kunde ompröva förslagen på begränsningar i framtiden om det visade sig att behov fanns. Det tredje förslaget som vi studerar är det aktivitetskrav på företagsnivå som regeringen utreder.¹⁵ Dessa tre förslag på begränsningar studeras då vi anser att samtliga är aktuella och potentiellt sett skulle kunna minska inkomstomvandling inom 3:12-reglerna.

I.5 Disposition

Uppsatsens andra, tredje och fjärde kapitel innehåller en kort inledning samt avslutande kommentarer. I de avslutande kommentarerna ges en kortare sammanfattning och diskussion av innehållet i kapitlet. Detta görs främst för att väcka läsarens intresse inför analysen samt för att uppmärksamma läsaren på de vad denne bör ta med sig för förståelse av fortsatta delar av uppsatsen.

Kapitel 1	I det inledande kapitlet ges en kort bakgrund till den problematik som har lett fram till denna uppsats. Därefter presenteras uppsatsens syfte, avgränsning, metod och material.
Kapitel 2	I detta kapitel ges en grundläggande presentation av fåmansföretag och beskattningen av dess delägare enligt 3:12-reglerna.
Kapitel 3	I detta kapitel framställs utvecklingen av reglerna för beskattning av delägare i fåmansföretag, från införandet till idag. Fokus ligger på de generella ändringar som skett genom åren och syftet bakom dessa.
Kapitel 4	I detta kapitel ges en djupare redogörelse för förenklingsregeln i 57:11 1 st. 1 p. II, de ändringar som skett sedan införandet samt hur regeln tillämpas i praktiken. I kapitlet presenteras även förslag på begränsningar i tillämpningen av förenklingsregeln.

¹⁵ Dir. 2015:2.

- Kapitel 5 I detta kapitel förs en analys baserad på det material som har presenterats i uppsatsen. Analysen inleds med en kort sammanfattning av uppsatsens centrala delar. Därefter diskuteras hur förenklingsregelns nuvarande utformning har, och i praktiken kan, utnyttjas i syfte att inkomstomvandla. Sedan analyseras olika förslag till begränsning i förenklingsregeln, vilka tidigare har presenterats i uppsatsens fjärde kapitel, och huruvida någon av dessa är motiverad att införa.
- Kapitel 6 I det avslutande kapitlet vävs analysen ihop till en slutsats, vilken besvarar uppsatsens syfte.

2 Fåmansföretagsreglerna

2.1 Inledning

I Sverige är ca 90 procent av alla företag idag fåmansföretag.¹⁶ Fåmansföretag är ett skatterättsligt begrepp, vilket omfattar vissa juridiska personer med ett fåtal ägare. De juridiska personer som kan uppfylla rekvisiten för fåmansföretag är aktiebolag och ekonomiska föreningar. Fåmansföretag har, på grund av sin ägarstruktur, ansetts kunna möjliggöra inkomstomvandling och på så sätt skapa lägre beskattning för dess delägare. Det har därmed ansetts motiverat att särskilja delägare i dessa företag i beskattningshänseende.¹⁷ I detta kapitel följer en utredning av begreppet fåmansföretag samt de beskattningsregler som gäller för delägare i dessa företag, de s.k. 3:12-reglerna.

2.2 Fåmansföretag

2.2.1 När är ett företag ett fåmansföretag?

I 56:e kapitlet IL finns tre definitioner av begreppet fåmansföretag, en huvuddefinition, en subsidiär definition samt en utvidgad definition.¹⁸ Enligt huvuddefinitionen är ett fåmansföretag ett aktiebolag eller en ekonomisk förening med fyra eller färre delägare, vilka tillsammans innehar mer än 50 procent av rösterna av samtliga andelar i företaget.¹⁹ Denna definition begränsar dock inte antalet fysiska personer som äger andelar i ett fåmansföretag på grund av den s.k. närstående regeln, vilken kommer beskrivas nedan.²⁰ Enligt den subsidiära definitionen kan ett fåmansföretag även utgöras av en näringsverksamhet, vilken är uppdelad på av varandra oberoende verksamheter, där en fysisk person genom innehav av andelar, avtal eller på liknande sätt har den faktiska bestämmanderätten över verksamheten och självständigt förfogar över dess resultat.²¹ Definitionerna omfattar både svenska och utländska juridiska personer som uppfyller rekvisiten.²² Däremot omfattas inte

¹⁶ Regeringen, Pressmeddelande, *Utredare ska se över skattereglerna vid generationsskiften i fåmansföretag*, <http://www.regeringen.se/sb/d/18512/a/236215>, (uppladdad 2014-03-14 nedladdad 2015-02-23).

¹⁷ Prop. 2005/06:40 s. 35-36.

¹⁸ Sandström, K, Bokelund Svensson, U, *Fåmansföretag – Skatteregler och skatteplanering*, upplaga 10, Björn Lundén Information AB, Näsviken, 2014, s. 38-45.

¹⁹ 56:2 1 st. IL.

²⁰ 56:5 IL.

²¹ 56:2 2 st. IL.

²² 2:2 1 st. jmf. 56:2 IL.

aktiebolag med marknadsnoterade andelar och privatbostadsföretag av definitionen fåmansföretag.²³

Utöver de två nämnda definitionerna av fåmansföretag finns även en utvidgad definition med syfte att till exempel konsultföretag, vilket drivs av ett stort antal delägare vilka alla arbetar i företaget, ska betraktas som fåmansföretag.²⁴ Den utvidgade definitionen anger att om fler än en delägare är eller har varit verksamma i betydande omfattning helt eller delvis under de senaste fem föregående beskattningsåren, antingen själva eller genom att dennes närstående, direkt eller indirekt, ägt fåmansföretag ska dessa delägare anses som en enda delägare.²⁵

2.2.2 Delägare och närståendekretsen

En delägare i ett fåmansföretag är en fysisk person som, direkt eller indirekt, äger eller på liknande sätt innehar andelar i företaget.²⁶ Enligt praxis saknar det, för reglernas tillämpning, betydelse om delägarna är svenska medborgare eller inte samt huruvida de är bosatta i Sverige eller utomlands.²⁷

Enligt reglerna i 56:e och 57:e kapitlet IL ska en person och dennes närståendekrets anses som en delägare vid bedömningen av om företaget är ett fåmansföretag.²⁸ I närståendekretsen ingår delägarrens make eller maka, föräldrar, mor- och farföräldrar och avkomlingar²⁹ samt avkomlings make eller maka. Andra personer som ingår i närståendekretsen är delägarrens syskon, dennes make eller maka och avkomling, samt även dödsbon som den ifrågakörande delägaren eller någon av de tidigare nämnda personerna är delägare i.³⁰ Enligt fåmansföretagsreglerna kan en person endast inräknas i en närståendekrets. För att avgöra vilka som ingår i en närståendekrets utgår man från den äldste delägaren, och fortsätter

²³ 56:3 IL.

²⁴ Eriksson, L, Karnov Internet, Lagkommentar till Inkomstskattelagen (1999:1229) 57 kap. 3 §, not 2131, den 15 februari 2015.

²⁵ 57:3 2 st. IL.

²⁶ 56:6 1 st. IL.

²⁷ RÅ 1979 Aa 240.

²⁸ 56:5 IL.

²⁹ Som avkomling avses den skattskyldiges egna barn, styvbarn och fosterbarn enligt 2:22 2 st. IL. Även sambos barn omfattas av begreppet styvbarn så länge familjebildningen består enligt HFD 2014 ref. 26.

³⁰ 2:22 IL.

därefter i fallande åldersordning. En person som redan räknats in i en närståendekrets inte ingå i ytterligare en krets.³¹

2.2.3 Kvalificerade andelar

I 57:e kapitlet IL finns det särskilda regler som tillämpas på delägars utdelning och kapitalvinst på andelar i fåmansföretag.³² Dessa regler gäller dock inte generellt för alla delägare endast på grund av att ett företag faller under definitionen av ett fåmansföretag.³³ För att en delägare ska omfattas av reglerna måste denne inneha kvalificerade andelar i företaget. För att avgöra huruvida andelarna är kvalificerade måste varje delägare, och då även andra delägare i dennes närståendekrets, bedömas enskilt. En sådan bedömning grundar sig bland annat på delägens arbetsinsats och de inkomster som denne inbringat till fåmansföretaget.³⁴ För det fall att ägaren till en kvalificerad andel avlider anses andelen kvalificerad även hos dödsboet och dödsbodeläggarna anses då utgöra närståendekretsen.³⁵

För att en andel ska anses kvalificerad krävs att delägaren, eller någon i dennes närståendekrets, under beskattningsåret, eller något av de fem föregående beskattningsåren, varit verksam i betydande omfattning i företaget, eller i ett annat fåmansföretag eller fåmanshandelsbolag vilket bedriver samma eller likartad verksamhet.³⁶ En person vars arbetsinsatser har stor betydelse för vinstgenereringen ska alltid anses vara verksam i betydande omfattning.³⁷ Enligt SKVs allmänna råd ska man vid bedömningen av arbetsinsatsens betydelse beakta faktorer såsom företagets storlek, verksamhet och organisation. En delägare behöver dock inte ha en ledande ställning inom företaget för att anses vara verksam i betydande omfattning.³⁸

En delägars andel ska även anses vara kvalificerad i de fall där företaget under det senaste eller under något av de fem föregående beskattningsåren, direkt eller indirekt, har ägt

³¹ 56:5 IL.

³² I vissa fall gäller även dessa regler för andra än fåmansföretag, se 57:1 2 st. samt 57:7-7b IL.

³³ 57:4 IL.

³⁴ Prop. 1989/90:110 s. 468 och 703, se även Rydin, U, Båvall, B, *Beskattning av ägare till fåmansföretag*, upplaga 3, Norstedts juridik, Vällingby, 2012, s. 72 och 74-75.

³⁵ 57:4 3 st.IL.

³⁶ 57:4 1 st. IL.

³⁷ Prop. 1989/90:110 s. 703.

³⁸ SKV A 2006:12.

andelar i ett annat fåmansföretag eller fåmanshandelsbolag, och delägaren eller någon närstående under något av ovan nämnda beskattningsår varit verksam i betydande omfattning i det företaget.³⁹ Även om en delägars andelar anses som kvalificerade kan de i vissa fall undantas från klassificeringen p.g.a. den s.k. utomstående regeln. Utomstående regeln är tillämplig i de fall en utomstående, direkt eller indirekt, i betydande omfattning äger del i företaget och, direkt eller indirekt, har rätt till utdelning. Andelarna kan dock anses som kvalificerade, även om utomstående regeln är tillämplig, om det föreligger särskilda skäl.⁴⁰ Det finns även en karenstid om fem år för delägare i företag som upphör att vara fåmansföretag eller där verksamheten flyttas, där delägens andelar fortsätter att vara kvalificerade under hela karenstiden. Under denna tid ska delägaren således fortsätta att tillämpa 3:12-reglerna.⁴¹

2.3 Beskattning av delägare i fåmansföretag

2.3.1 3:12-reglerna

Den vinst som ett fåmansföretag genererar kan delägarna välja att ta ut som lön, utdelning eller kapitalvinst vid försäljning av andelarna.⁴² I 57:e kapitlet II återfinns 3:12-reglerna, vilka reglerar beskattningen av utdelning och kapitalvinster på kvalificerade andelar i fåmansföretag. Utdelning och kapitalvinst på sådana kvalificerade andelar ska beskattas i inkomstslaget kapital upp till och med gränsbeloppet och därefter i inkomstslaget tjänst för återstående del.⁴³ Gränsbeloppet är vad som anses utgöra normal kapitalavkastning och syftet med reglerna är att det ska råda likformighet av beskattningen mellan delägare, som arbetar i sitt fåmansföretag, och löntagare utan ägarintresse.⁴⁴ Beräkningen för att avgöra hur mycket som ska beskattas i vilket inkomstslag skiljer sig dock åt för utdelning och kapitalvinster. Beräkningen görs vid årets ingång och tillgodoräknas den som äger andelarna vid denna tidpunkt.⁴⁵ Varje delägare redovisar sitt gränsbelopp på en s.k. K10-

³⁹ 57:4 1 st. 2 p. II.

⁴⁰ 57:5 1 st. II.

⁴¹ 57:6 II.

⁴² Sandström, K, Bokelund Svensson, U, *Fåmansföretag – skatteregler och skatteplanering*, s. 27.

⁴³ 57:2 1st II.

⁴⁴ Prop. 1989/90:110, s. 467 – 468.

⁴⁵ 57:11 3 st. II.

blankett som lämnas in till SKV varje år tillsammans med den privata inkomstdeklarationen.⁴⁶

2.3.2 Utdelning

Hur stor andel av årets utdelning som ska beskattas i varje inkomstslag bestäms av delägarens gränsbelopp, vilket beräknas årligen för varje delägare vid årets ingång.⁴⁷ Gränsbeloppet utgörs av summan av årets gränsbelopp och sparad utdelningsutrymme uppräknat med statslåneräntan (SLR) ökad med tre procentenheter.⁴⁸ Gränsbeloppet fungerar som en begränsning för hur stort belopp som en delägare får beskattas för i inkomstslaget kapital varje år.⁴⁹

Årets gränsbelopp kan räknas ut på två olika sätt, antingen med hjälp av förenklingsregeln eller med hjälp av huvudregeln. Förenklingsregeln baseras på ett schablonbelopp motsvarande 2,75 inkomstbasbelopp med vilken gränsbeloppet räknas ut baserat på delägarens andelar i företaget.⁵⁰ Delägare som har kvalificerade andelar i fler än ett företag får endast tillämpa förenklingsregeln i ett av dessa per år.⁵¹ Denna regel kommer att beskrivas mer ingående i uppsatsens fjärde kapitel. Beräkningen av gränsbeloppet med huvudregeln är något mer komplex. Enligt huvudregeln är årets gränsbelopp summan av omkostnadsbeloppet multiplicerat med SLR ökad med nio procentenheter, och ett lönebaserat utrymme.⁵² Det lönebaserade utrymmet får endast beräknas av delägare som, vid beräkningstillfället, äger fyra procent eller mer av kapitalet i företaget. Det krävs även att delägaren själv, eller någon i dennes närstående krets, har gjort löneuttag i företaget eller dess dotterbolag som uppfyller det s.k. lönekravet.⁵³ De delägare som inte uppfyller dessa krav kan fortfarande använda huvudregeln men då göra uträkningen utan det lönebaserade

⁴⁶ Skatteverket, *Delägare i fåmansföretag*, <http://www.skatteverket.se/foretagorganisationer/inkomstdeklaration/delagareifamansforetag.4.133ff59513d6f9ee2ebf34.html?q=K10> (nedladdad: 2015-03-17)

⁴⁷ 57:11 3 st. och 57:20 IL.

⁴⁸ 57:10 IL. Gränsbeloppet = årets gränsbelopp + sparad utdelningsutrymme x (SLR + 3 %).

⁴⁹ Prop. 2013/14:1 s. 259.

⁵⁰ 57:11 IL.

⁵¹ 57:11 a IL.

⁵² 57:11 1 st. 2 p. och 57:12 IL. Årets gränsbelopp = omkostnadsbeloppet x (SLR + 9 %) + lönebaserat utrymme.

⁵³ 57:19 IL. Lönekravet ska för beskattningsår 2014 uppgå till antingen 566 000 eller 339 600 + 5 % av den totala ersättningen i företaget och dess dotterbolag år 2013. Se bilaga 1.

utrymmet.⁵⁴ Det finns ingenting som hindrar att en delägare växlar mellan att tillämpa huvudregeln och förenklingsregeln på sina andelar i ett företag olika år.⁵⁵

Om den utdelning som en delägare erhåller understiger gränsbeloppet ett år eller om företaget inte lämnar någon utdelning får den delen av gränsbeloppet som inte utnyttjas det aktuella året sparas som sparad utdelningsutrymme. Den delen får istället användas vid beräkningen av gränsbeloppet kommande år eller vid en eventuell framtida kapitalvinst.⁵⁶ Det är således viktigt att delägare beräknar sitt gränsbelopp och fyller i K10-blanketten även de år någon utdelning inte görs.⁵⁷

När årets gränsbelopp har beräknats ska det summeras med sparad utdelningsutrymme från tidigare år för att delägaren ska få fram vad som utgör dennes gränsbelopp vid utdelning det aktuella året.⁵⁸ Utdelning upp till gränsbeloppet ska tas upp till två tredjedelar i inkomstslaget kapital, vilket motsvarar en effektiv beskattning på 20 procent.⁵⁹ Utdelning som överstiger gränsbeloppet ska beskattas i inkomstslaget tjänst.⁶⁰ Skattesatsen för den del som ska beskattas i inkomstslaget tjänst baseras på både kommunal och statlig inkomstskatt, och landar någonstans mellan ca 32-57 procent.⁶¹ Det finns dock en begränsningsregel som anger att utdelning inte ska tas upp i inkomstslaget tjänst om det medför att delägaren och dennes närstående krets, under beskattningsåret, från ett företag, sammanlagt tagit upp ett större belopp än 90 inkomstbasbelopp till beskattning i

⁵⁴ Skatteverket, *Regler för fåmansföretag - inkomståret 2015*, <https://www.skatteverket.se/foretagorganisationer/foretagare/foretagsformer/aktiebolag/famansforetag/reglerforfamansforetag/inkomstare2015.4.12815e4f14a62bc048f1032c.html#>, (uppladdad 2015, nedladdad 2015-02-25).

⁵⁵ Prop. 2005/06:40, s. 54.

⁵⁶ 57:13 IL.

⁵⁷ Skatteverket, SKV 292, *Skatteregler för delägare i fåmansföretag*, utgåva 23, utgiven i februari 2015, s.17, <http://www.skatteverket.se/foretagorganisationer/sjalvservice/blanketterbroschyrer/broschyrer/info/292.4.39f16f103821c58f680007349.html>, (uppladdad februari 2015, nedladdad 2015-03-17).

⁵⁸ 57:10 IL.

⁵⁹ 57:20 IL. I inkomstslaget kapital är skattesatsen normalt sett 30 procent, 30 procent beskattning på 2/3 av utdelningen ger därmed en effektiv beskattning på 20 procent.

⁶⁰ 57:20 IL.

⁶¹ 65:3-5 IL. Se även Skatteverket, *Regler för fåmansföretag - inkomståret 2015*.

inkomstslaget tjänst. Den del som överskrider dessa 90 inkomstbasbelopp ska istället beskattas med 30 procent i inkomstslaget kapital.⁶²

2.3.3 Kapitalvinst

Beskattningsreglerna för delägare i fåmansföretag vid kapitalvinster skiljer sig något från de regler som gäller vid utdelning. Även vid kapitalvinster kommer en del av vinsten att beskattas i inkomstslaget tjänst och en del i inkomstslaget kapital. Hur mycket som ska beskattas i inkomstslaget kapital bestäms även här av gränsbeloppet. Det som främst skiljer sig åt är beräkningen av gränsbeloppet. I detta fall utgörs gränsbeloppet endast av det sparade utdelningsutrymme som delägaren har. Kapitalvinst upp till gränsbeloppet ska, även här, tas upp till två tredjedelar i inkomstslaget kapital. Om kapitalvinsten överstiger gränsbeloppet ska den överstigande delen beskattas i inkomstslaget tjänst.⁶³ Det finns även en begränsningsregel för kapitalvinster på andelar i fåmansföretag som anger att delägare och dennes närståendekrets inte kan beskattas för mer än 100 inkomstbasbelopp i inkomstslaget tjänst under avyttringsåret och de fem föregående beskattningsåren från ett och samma företag. För de fall att begränsningsregeln träder in beskattas överskjutande del i inkomstslaget kapital med 30 procent.⁶⁴

2.4 Avslutande kommentarer

Av den information som presenterats i detta kapitel framgår det tydligt att rättsområdet består av en mängd olika begrepp som delägare måste känna till för att behärska sin egen beskattning. Det första som måste avgöras är om det företag som delägaren äger andelar i är ett fåmansföretag eller inte. Vid denna bedömning tas hänsyn till närståendekretsen, där närstående delägare betraktas som en enda delägare vid bedömningen huruvida företaget är ett fåmansföretag. Som vi kunde se i kapitlet faller mer eller mindre hela familjen in i närståendekretsen. Detta, samt den utvidgade definitionen som infördes för att täcka in konsultföretag, gör att ett företag kan ses som ett fåmansföretag egentligen helt oberoende av antalet delägare. Därefter måste delägaren avgöra om dennes andelar är kvalificerade och om utdelning och kapitalvinst därmed ska beskattas enligt 3:12-reglerna. Vid denna bedömning utreds varje delägare, även inom en närståendekrets, enskilt. Så trots att delägarna inom en närståendekrets ses som en enda delägare i vissa fall, så ska deras

⁶² 57:20 a IL.

⁶³ 57:13 och 57:21 IL.

⁶⁴ 57:22 IL.

innehavda andelar utredas separat. Många av de begrepp som ska utredas har inte uttryckligen definierats i lagtexten. Avsaknaden av tydliga definitioner och riktlinjer i lagtexten torde försvåra tillämpningen av regelverket och därmed även försvåra förutsebarheten.

Vid utdelning ska delägare med kvalificerade andelar beräkna sitt gränsbelopp, vilket ska motsvara en s.k. normal kapitalavkastning. En delägare i ett fåmansföretag ska alltså kunna ta ut ett belopp motsvarande vad en delägare i ett icke-fåmansföretag kan ta i utdelning till beskattning i inkomstslaget kapital. För att beräkna gränsbeloppet används antingen huvudregeln eller förenklingsregeln. Huvudregeln ger, förutsatt att man uppfyller alla krav, ofta ett högre gränsbelopp än förenklingsregeln. Detta eftersom att gränsbeloppet enligt beräkningen med huvudregeln styrs av företagets löneunderlag. Förenklingsregeln, å sin sida, utgörs endast av ett schablonbelopp, som i dagsläget består av 2,75 inkomstbasbelopp, vilket sedan fördelas på delägarens andel i företaget. För att delägaren ska erhålla ett högt gränsbelopp med huvudregeln krävs det således att denne tagit ut en förhållandevis hög lön året innan samt att företaget har höga lönekostnader. Detta torde inte alltid vara möjligt i mindre och nystartade företag, varför dessa ofta anses vara beroende av förenklingsregeln för att erhålla ett rättvist gränsbelopp. Vi tror inte att en delägare som har möjlighet att använda huvudregeln med löneunderlagsregeln kommer att välja bort den till förmån för förenklingsregeln. Däremot tror vi att det helt enkelt är så att de allra flesta delägare i fåmansföretag inte uppnår kraven för att gynnas av huvudregeln.

3 Utvecklingen av 3:12-reglerna

3.1 Inledning

3:12-reglerna skapades och infördes i svensk skattelagstiftning för drygt 25 år sedan med syfte att begränsa inkomstomvandling för delägare i fåmansföretag. Även innan dess fanns regler särskilt avsedda för fåmansföretag. För att läsaren ska erhålla full förståelse för bakgrunden till 3:12-reglernas införande anses det motiverat att kort beskriva den regelutveckling som ledde fram till införandet av 3:12-reglerna.

3.2 Fåmansföretagsbeskattningen före 3:12-reglerna

De första reglerna riktade mot fåmansföretag⁶⁵ infördes i svensk skatterätt redan år 1933⁶⁶. Reglerna tillämpades på alla typer av bolag men hade till syfte att förhindra att fåmansföretag utnyttjades för att erhålla skatteförmåner.⁶⁷ De första riktiga särreglerna som endast var avsedda för fåmansföretag infördes därefter år 1951.⁶⁸

Under 1960- och början på 1970-talet skedde en kraftig ökning av antalet aktiebolag i Sverige.⁶⁹ Orsaken till den kraftiga ökningen ansågs vara intresset av att uppnå vissa beskattningsförmåner. Detta då aktiebolagen på denna tid hade en gynnande särställning vid beskattningen jämfört med andra bolagsformer.⁷⁰ År 1970 tillsattes en utredning med uppgift att undersöka och utvärdera företagsbeskattningen i Sverige.⁷¹ Enligt den tillsatta utredningen var närmare 85 procent av aktiebolagen i Sverige fåmansföretag.⁷² Det konstaterades att det fanns vissa brister vid beskattningen av fåmansföretag och dess delägare, den huvudsakliga bristen vid beskattning ansågs vara det faktum att dessa två, delägare och företag, tidigare betraktats som två av varandra oberoende parter. Fenomenet var tydligt vid exempelvis avtal om köp och försäljning av egendom, där delägaren mer eller

⁶⁵ Vid denna tidpunkt användes begreppet fåmansbolag, senare har lagstiftaren dock övergått till att använda begreppet fåmansföretag istället. För att inte skapa förvirring hos läsaren har vi valt att använda begreppet fåmansföretag genomgående i denna uppsats.

⁶⁶ Reglerna infördes då i Förordningen om ersättningsskatt (SFS 1933:395).

⁶⁷ SOU 2002:52, s. 107.

⁶⁸ SOU 2002:52, s. 108.

⁶⁹ Från ca 44 000 till ca 133 000 aktiebolag.

⁷⁰ SOU 1975:54, s.44.

⁷¹ SOU 1975:54, s. 3.

⁷² SOU 1975:54, s. 49.

mindre avtalade med sig själv. Att det då formellt sett ansågs vara ett tvåpartsförhållande möjliggjorde för delägare att erhålla skattefördelar i denna typ av transaktion.⁷³

De regler som infördes tog sikte på situationer där något reellt tvåpartsförhållande inte förelåg mellan företag och dess ägare, utan där syftet med företagsformen endast ansågs vara att erhålla skattelättnader.⁷⁴ Regeringen angav att reglerna inte var avsedda att träffa varje delägare utan endast de som, till följd av eget eller närståendes aktieinnehav, hade ett väsentligt inflytande i företaget.⁷⁵ Ett exempel på en regel som infördes var i de situationer då en delägare slöt avtal med företaget på icke marknadsmässiga villkor. En sådan transaktion skapade, i och med de nya reglerna, oförmånliga beskattningseffekter för både företag och ägare, och regeln fungerade därför som en stoppregel.⁷⁶ Dessa stoppregler togs bort i slutet av 1990-talet då de inte längre ansågs motiverade.⁷⁷

3.3 Införandet av 3:12-reglerna

År 1990 reformerades det svenska skattesystemet vilket medförde en rad genomgripande förändringar. Innan reformen 1990 fanns det till exempel sex olika inkomstslag i skattesystemet⁷⁸. Alla inkomster beskattades då samlat för en fysisk person och enligt en gemensam progressiv skatteskala. Detta innebar alltså att skattesatsen innan reformen var densamma för både förvärvs- och kapitalinkomster.⁷⁹ I och med reformen sammanfördes de sex inkomstslagen till de tre inkomstslag vi har idag: tjänst, kapital och näringsverksamhet. En annan nyhet i och med reformen var införandet av det duala skattesystemet vilket medfört att förvärvsinkomster numera beskattas enligt en progressiv skatteskala medan kapitalinkomster beskattas enligt en proportionell skatteskala.⁸⁰ Dessa regler innebar till exempel att skatt på kapitalinkomster, bland annat utdelning och

⁷³ SOU 1975:54, s. 9.

⁷⁴ Prop. 1975/76:79, s. 72.

⁷⁵ Prop. 1975/76:79, s. 73.

⁷⁶ SOU 1989:2 s. 58.

⁷⁷ Prop. 1999/00:15, s. 1-2. Detta skedde i och med SFS 1999:1150.

⁷⁸ Dessa var inkomstslaget tjänst, jordbruksfastighet, rörelse, annan fastighet, tillfällig förvärvsverksamhet och kapital.

⁷⁹ SOU 2002:52, s. 109.

⁸⁰ Prop. 1989/90:110, s. 295.

reavinster, alltid skulle vara 30 procent, och att skatt på förvärvsinkomster kunde bli upp mot 57 procent⁸¹.

Tidigare var det av skattemässiga skäl mer lönsamt för en delägare att ta ut vinst i företaget som lön istället för utdelning. Detta berodde på den då nominellt höga företagsskatten och de relativt sett måttliga uttag av sociala avgifter.⁸² Införandet av det duala skattesystemet ansågs kunna leda till att delägare med höga förvärvsinkomster skulle ta ut dessa som lågt beskattade kapitalinkomster. Därför infördes även 3:12-reglerna i reformen. Reglerna syftade till att undvika att delägare i fåmansföretag omvandlade sin förvärvsinkomst till betydligt lägre beskattad kapitalinkomst, s.k. inkomstomvandling. Utdelning och kapitalvinst vid försäljning av andelar i fåmansföretag kom att beskattas i inkomstslaget kapital till den del den ansågs utgöra normal kapitalavkastning. För utdelning och kapitalvinster därutöver infördes särskilda regler för beskattningen så att likformighet skulle råda mellan dessa och löneinkomster för högavlönade personer i icke-fåmansföretag.⁸³ Lagrådet kritiserade de nya reglerna för dess svårtillämplighet och det utrymme för godtyckliga bedömningar som de medförde. Regeringen var väl medveten om dessa svårigheter men ansåg att reglerna ändå var motiverade för att motverka inkomstomvandling och därmed också skatteplanering.⁸⁴

3.4 Utvecklingen av 3:12-reglerna

Syftet med 3:12-reglerna var att undvika att oönskade skattelättnader erhöles genom inkomstomvandling.⁸⁵ Reglerna blev starkt kritiserade för att vara för hårda och motverka företagande.⁸⁶ Av aktiva delägare i fåmansföretag har reglerna till och med ansetts diskriminerande, då de medför att vinst hos framgångsrika företag delvis beskattas som tjänsteinkomst hos delägaren.⁸⁷

I början av 1990-talet ansågs en stor del av den framtida tillväxtkraften för ekonomin ligga hos små och medelstora företag. Därför ansågs det motiverat att underlätta 3:12-reglerna

⁸¹ Den exakta procenten avgörs av storleken på förvärvsinkomsten samt kommunalskatten i den kommun där delägaren är folkbokförd. Se 1:3 och 65:3-5 IL. Se även Skatteverket, *Regler för fåmansföretag - inkomståret 2015*.

⁸² Tivéus, U, *Tretolv - Skatt på kvalificerade andelar*, s. 13.

⁸³ Prop. 1989/90:110, s. 467-468.

⁸⁴ Prop. 1989/90:110, s. 469.

⁸⁵ Prop. 1993/94:234, s. 76.

⁸⁶ Fall, J, Ericson, P, *Några ekonomiska aspekter på 3:12-reglernas utveckling*, Skattenytt 2013 s. 842.

⁸⁷ Larsen, H, P, Sävenstrand, J, *Nya 3:12-regler blir stoppregler mot tillväxt*, Skattenytt 2013, s. 563.

för denna grupp av företag och på så sätt förbättra möjligheterna till en ökad efterfrågan på arbetskraft i fåmansföretag.⁸⁸ Regeringen angav att avsikten att förbättra förutsättningar för små och medelstora företag är en fundamental del av den ekonomiska politiken. Med utgångspunkt i att skattesystemet ska vara neutralt och skattereglerna lätta att tillämpa menade regeringen att vissa fundamentala begrepp inom 3:12-reglerna skulle förtydligas i lagtexten för att på så sätt förbättra reglernas rättssäkerhet och förutsebarhet.⁸⁹

År 2004 tillsattes en expertgrupp av Finansdepartementet för att med hjälp av tidigare utredningar utreda den framtida utformningen av 3:12-reglerna.⁹⁰ Det hade tidigare konstaterats att det krävs regler som förhindrar den inkomstomvandling som tidigare regler gett upphov till då delägare kringgår 3:12-reglerna genom invecklade bolagskonstruktioner.⁹¹ Expertgruppens utredning resulterade i en reform med syfte att förenkla och därmed förbättra regelverket.⁹² Man arbetade bland annat med att minska antalet poster i deklarationsblanketter för att på så sätt förenkla efterlevnaden av reglerna.⁹³ Resultatet av reformen var att 3:12-reglerna blev mer generösa för att på så sätt öka incitamenten att driva företag och skapa mer gynnsamma förutsättningar för bland annat nystartade och familjeägda företag.⁹⁴ Det ansågs dock svårt att bli av med komplexiteten i sin helhet genom reformen, främst på grund av det duala skattesystemet.⁹⁵ I den mån delägare i fåmansföretag gynnas av reglerna ansågs de ha möjlighet att hantera komplexiteten. Regeringen menade därför att komplexiteten var godtagbar. Däremot ansågs det inte motiverat att mindre företag, med knappa resurser skulle behöva handskas med huvudregelns komplexitet. Särskilt då delägare i dessa fall ofta endast fick ut marginella effekter med dåvarande beräkningsmetod för gränsbeloppet. Regeringen ansåg därför det var viktigt att ta fram en förenklad beräkningsmetod för årets gränsbelopp.⁹⁶

⁸⁸ Prop. 1993/94:234, s. 88 och 91.

⁸⁹ Prop. 1999/2000:1, s. 200-201.

⁹⁰ Rapport från Finansdepartementet, *Reformerad ägarbeskattning – effektivitet, prevention, legitimitet*, utgiven 2005-01-26, s. 1.

⁹¹ SOU 2002:52, s. 17-18.

⁹² Prop. 2005/06:40, s. 42.

⁹³ Alstadsæter, A, Jacob, M, *The effect of awareness and incentives on tax evasion*, s. 6.

⁹⁴ Alstadsæter, A, Jacob, M, *3:12-reglerna har blivit för generösa och används för skatteplanering*, s. 6.

⁹⁵ Prop. 2005/06:40, s. 42.

⁹⁶ Prop. 2005/06:40, s. 54.

Detta resulterade i införandet av förenklingsregeln som innebär att årets gränobelopp beräknas utan hänsyn till vare sig företagets kapital, aktivitet eller lönekostnader.⁹⁷

Ett syfte med skattereformen 2006 var att bevara den preventiva funktionen avseende inkomstomvandling som fanns i 3:12-reglerna.⁹⁸ Det ansågs även viktigt att Sverige hade en hög sysselsättning av företagande för att på så sätt upprätthålla en god välfärd och en god ekonomi.⁹⁹ De nya reglerna som infördes i och med reformen strävade därför efter att gynna risktagandet i näringslivet.¹⁰⁰ Regeringen strävade dessutom efter att undvika en oproportionerligt hög beskattning av delägare i företag med hög avkastning. Med grund i detta infördes regler med syfte att gynna investeringar i fåmansföretag med aktiva ägare.¹⁰¹ Mats Tjernberg, professor i offentlig rätt vid Juridiska fakulteten vid Lunds universitet, säger i en artikel i Skattenytt att 3:12-reglerna efter reformen 2006 avviker från sitt ursprungliga syfte. Han anger att regeringen efter reformen vid flertalet tillfällen gjort reglerna mer förmånliga, och att de nu kämpar för att minska inkomstomvandlingen.¹⁰²

3.5 Hur ser rättsläget ut idag?

3.5.1 ESO-rapport om 3:12-reglerna

Det har framförts flertalet åsikter om de ändringar som skett i 3:12-reglerna på senare tid. Bland annat anses reglerna, av vissa, inte vara tillräckligt genomtänkta. De nya reglerna anses inte heller åtgärda de grundläggande problemen med inkomstomvandling som 3:12-reglerna är avsedda att förhindra. En ny utredning har därför efterfrågats.¹⁰³ År 2012 presenterades en ESO-rapport som visar på att det främst är höginkomsttagare som faktiskt företar den typ av inkomstomvandling som 3:12-reglerna syftar till att motverka. I

⁹⁷ Alstadsæter, A, Jacob, M, *3:12-reglerna har blivit för generösa och används för skatteplanering*, s. 6.

⁹⁸ Prop. 2005/06:40, s. 38.

⁹⁹ Skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU10, *Reformerade beskattningsregler för ägare i fåmansföretag (prop. 2005/06:40)* s. 14.

¹⁰⁰ Prop. 2005/06:40, s. 38.

¹⁰¹ Prop. 2005/06:40, s. 41.

¹⁰² Tjernberg, M, *Förslaget till förändrade fåmansföretagsregler från 2014*, Skattenytt 2013, s. 750.

¹⁰³ Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU1, *Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna*, s. 351. Se även Jakobsson, L, m.fl. (S), Motion 2013/14:Sk411, *Ett rättfärdigt Sverige*.

utredningen ifrågasätts även huruvida alla förändringarna i 3:12-reglerna som skett genom åren faktiskt har gynnat nyföretagande och ökat sysselsättningen.¹⁰⁴

I mars 2014 publicerades ytterligare en ESO-rapport om 3:12-reglerna.¹⁰⁵ Studien gjordes av docent Annette Alstadsæter, professor Martin Jacob och filosofie doktor Altin Vejsiu. Författarna använde bland annat företagsstatistik för att analysera hur 2006 års reform har påverkat entreprenörskap och jobbskapande i Sverige.¹⁰⁶ Syftet med rapporten var att utreda huruvida reformen år 2006 har haft några värdeskapande effekter.¹⁰⁷ Slutsatsen av rapporten är att 3:12-reglerna till viss del ökat investeringarna hos företag med begränsade egna medel. Dessutom noterades en ökning av förvärvsinkomsterna för anställda i fåmansföretag, däremot har reformen inte mer än marginellt ökat skapandet av nya arbetstillfällen.¹⁰⁸ Inte heller har det skett någon egentlig ökning av nybildade företag med faktisk verksamhet, däremot har många befintliga enskilda näringsidkare och handelsbolag ombildats till fåmansföretag. Dessa ombildade företag konstateras ha högre lönsamhet och tillväxt än jämförbara företag som inte har ombildats.¹⁰⁹ Det konstateras även i rapporten att 25 procent av de nybildade företagen skapades enbart i skatteundandragande syfte och att dessa antingen bedriver begränsad verksamhet eller ingen verksamhet alls.¹¹⁰ Slutligen anges i rapporten att 3:12-reglerna efter reformen 2006 har lett till inkomstomvandling och skatteundandragande, och att man genom att täppa till kryphålen i 3:12-reglerna bör kunna minska skatteplanering utan att inverka på reglernas effekter på tillväxt och värdeskapande. Det konstateras även att så länge det finns stora skillnader i beskattningen av förvärvsinkomster och kapitalinkomster kommer det att finnas de som försöker kringgå det duala skattesystemet genom inkomstomvandling.¹¹¹ Alstadsæter understryker i en intervju att merparten av fåmansföretagarna inte ägnar sig åt denna typ av skatteplanering utan ägnar sig åt företagande och bedriver en reell verksamhet. Men hon uppger även att det

¹⁰⁴ ESO-rapport 2012:4, s. 44 och 60.

¹⁰⁵ ESO-rapport 2014:2.

¹⁰⁶ ESO-rapport 2014:2, s. 3.

¹⁰⁷ ESO-rapport 2014:2, s. 23.

¹⁰⁸ ESO-rapport 2014:2, s. 10, 15 och 16.

¹⁰⁹ ESO-rapport 2014:2 s. 10.

¹¹⁰ ESO-rapport 2014:2, s. 16-17.

¹¹¹ ESO-rapport 2014:2, s. 21.

konstaterats att nya företag har startats enbart för att reducera skatter.¹¹² I rapporten konstateras även att incitamenten till sådan inkomstomvandling kommer att öka om skatten på bolagsinkomster skulle sänkas ytterligare.¹¹³

I ESO-rapporten från 2014 lyfter författarna fram ett antal förslag på förbättringar av reglerna för att minska inkomstomvandlingen. Ett exempel på ett sådant förslag är att införa tydligare definitioner av vad som avses med fåmansföretag och aktiva delägare i fåmansföretag. Ett annat exempel på ett förslag som förs fram är att införa ett aktivitetskrav på företagsnivå i förenklingsregeln. Detta för att undvika att delägare i inaktiva bolag utnyttjar förenklingsregeln för att ackumulera sparad utdelningsutrymme. Detta förslag kommer att utredas mer ingående i uppsatsens fjärde kapitel.¹¹⁴

3.5.2 Pågående utredning av 3:12-reglerna

År 2014, ungefär vid samma tillfälle som en av ESO-rapporterna presenterades, tillsatte Finansdepartementet en utredning för att utreda regelverket av beskattningen vid ägarskiftet i fåmansföretag. I beskrivningen av utredningen uppges det vara viktigt att det finns goda förutsättningar för ägarskiftet i fåmansföretag, för att möjliggöra för företagets fortlevnad. Det är även viktigt att säkerställa att 3:12-reglerna inte kringgås och inte öppnar upp för den typ av inkomstomvandling som reglerna är avsedda att förhindra. Utredningen ska även analysera huruvida neutral beskattning ska införas för delägare i fåmansföretag som gör ägarskiftet inom, respektive utom, närståendekretsen. Syftet är att säkerställa att skattereglerna inte påverkar huruvida ett företag säljs till någon inom eller utom närståendekretsen.¹¹⁵

Efter beslut i januari 2015 utvidgades uppdraget till att även omfatta frågor om hur möjligheterna till inkomstomvandling kan begränsas i 3:12-reglerna.¹¹⁶ Som bakgrund till den utvidgade utredningen anges att 3:12-reglernas utförande har betydelse för initiativen till företagande. Men samtidigt som reglerna ska stimulera företagande, öka investeringar och nya

¹¹² Wande, H, *3:12-reglerna är för generösa*, Realtid.se, http://www.realtid.se/ArticlePages/201301/08/20130108144147_Realtid545/20130108144147_Realtid545.dbp.asp (uppladdad 2013-01-10, nedladdad 2015-02-05).

¹¹³ ESO-rapport 2014:2, s. 21.

¹¹⁴ ESO-rapport 2014:2, s. 22 - 23.

¹¹⁵ Kommittédirektiv 2014:42, *Översyn av beskattningen vid ägarskiftet i fåmansföretag*.

¹¹⁶ Dir. 2015:2, s. 1.

arbetstillfällena är det även viktigt att reglerna inte öppnar upp för inkomstomvandling. Detta då inkomstomvandling resulterar i att skatteintäkterna i landet minskar och att effektiviteten i skattesystemet minskar.¹¹⁷ Utredningens syfte avseende 3:12-reglerna är således att se över regelverket och lämna förslag till de lagändringar som anses nödvändiga för att säkerställa att det ursprungliga syftet att begränsa inkomstomvandling upprätthålls.¹¹⁸

Som visats i detta kapitel har 3:12-reglerna sedan införandet genomgått ett antal förändringar. Dessa förändringar har medfört att reglerna med tiden blivit mer och mer förmånliga för delägare som är verksamma i betydande omfattning. Samtidigt har reglerna även öppnat upp möjligheten för inkomstomvandling. Ett tecken på detta är att det gränsbelopp som beräknas varje år är betydligt större än det gränsbelopp som faktiskt kan nyttjas av delägaren.¹¹⁹ 3:12-reglerna står i och med detta ännu en gång inför utredning och förändring. Denna gång är utgångspunkten, enligt kommittédirektivet, att öka skatteintäkterna. Detta medför en stor osäkerhet hos delägare i fåmansföretag.¹²⁰ Utredningen ska redovisas före september 2016,¹²¹ och några regeländringar kommer troligtvis inte införas före 2018. Men det kan heller inte uteslutas att tidigare ändringar kommer att ske. Revisionsbyråer har, på grund av den senaste händelseutvecklingen avseende 3:12-reglerna uppmanat delägare i fåmansföretag att öka sin handlingsberedskap och ha en tydlig skattestrategi kring sitt ägande.¹²²

3.6 Avslutande kommentarer

I detta kapitel har utvecklingen av 3:12-reglerna presenterats. Som framgår av kapitlet har ett flertal förändringar i regelverket skett genom årens lopp. Vid införandet av reglerna var utgångspunkten att förhindra inkomstomvandling. Därefter har reglerna kontinuerligt genomgått förändringar vilket har resulterat i att reglerna successivt blivit mer generösa. Vid reformen 2006 var syftet att öka incitamenten till att driva företag. Rapporter har dock visat att fler företag ombildats och blivit fåmansföretag efter reformen, men att antalet nybildade

¹¹⁷ Dir. 2015:2, s. 4-5.

¹¹⁸ Dir. 2015:2 s. 5-6.

¹¹⁹ Dir. 2015:2, s. 5.

¹²⁰ PWC, Larsson, H, P, *Skattehöjningar för ägare till fåmansföretagen i nya 3:12-utredningen*, <http://blogg.pwc.se/taxmatters/skattehojningar-far-agare-till-famansforetagen-i-nya-312-utredningen> (uppladdad 2015-01-21, nedladdad 2015-02-11).

¹²¹ Dir. 2015:2, s. 8.

¹²² PWC, Larsson, H, P, *Skattehöjningar för ägare till fåmansföretagen i nya 3:12-utredningen*.

företag med faktisk verksamhet inte har ökat i någon större utsträckning. Även om 3:12-reglerna blivit mer generösa med tiden så tror vi dock inte att exempelvis enskilda firmor väljer att omvandla sin näringsverksamhet till ett aktiebolag endast för att få omfattas av 3:12-reglerna. Det kan självklart vara en bidragande faktor men det finns andra fördelar med att bedriva ett aktiebolag, däribland att man som ägare har begränsat ansvar, som troligtvis väger tyngre vid valet av bolagsform. Däremot är det inte otänkbart att redan etablerade aktiebolag med flera delägare delar upp företaget i flera fåmansföretag alternativt köper ut delägare för att få omfattas av de gynnande utdelningsmöjligheterna som 3:12-reglerna medför.

Det ska observeras att det faktum att regelverket ständigt är och har varit under förändring försvårar tillämpningen och ökar komplexiteten för delägarna. Dessutom verkar regelverkets syfte ha ändrats avsevärt, från att vid införandet begränsa inkomstomvandling till att vid 2006 års reform öka incitamenten att driva företag tillbaka till att i dagsläget förhindra inkomstomvandling. Regeringen har vid ett antal tillfällen medvetet infört ändringar som medfört att systemet blivit mer komplicerat, med motiveringen att ändringen förhindrar inkomstomvandling. Något som vi anser försämrar förutsebarheten i systemet.

Vi är av uppfattningen att regelverket skulle gynnas av en total översyn, där fokus ligger på helt nya regler istället för att införa och ändra befintliga regler. En idé skulle kunna vara att införa en proportionell skattesats på all utdelning från alla onoterade bolag, oavsett om de är fåmansföretag eller inte. Detta skulle ha fördelar så till vida att neutralitet, likformighet och framförallt förutsebarhet förbättrades. Det kan dock även tänkas finnas ett antal negativa aspekter med ett sådant tillvägagångssätt. Då detta inte omfattas av uppsatsens syfte har vi inte utrett frågan ytterligare. Det är med spänning vi inväntar resultatet av regeringens utredning om 3:12-reglerna.

4 Förenklingsregeln

4.1 Inledning

Som nämnts i tidigare kapitel har 3:12-reglerna till syfte att undvika att delägare omvandlar förvärvsinkomster till lägre beskattade kapitalinkomster. I detta kapitel ska vi titta närmare på förenklingsregeln. Regeln används för att beräkna årets gränsbelopp och därmed avgöra hur stor del av en delägars utdelning som ska beskattas i inkomstslaget tjänst respektive inkomstslaget kapital.

Som det nämndes tidigare i uppsatsen är 90 procent av alla företag i Sverige fåmansföretag, där en övervägande majoritet av delägarna väljer att tillämpa förenklingsregeln. Detta gör att förenklingsregeln är ytterst intressant att utreda, i syftet att minska inkomstomvandlingen bland delägare i fåmansföretag.

4.2 Förenklingsregeln i 57:11 IL

Förenklingsregeln infördes i svensk skatterätt som en alternativ metod för beräkningen av årets gränsbelopp vid reformen 2006.¹²³ Beräkningen enligt förenklingsregeln görs utan att ta hänsyn till företagets kapital, aktivitet eller lönekostnader.¹²⁴ Förenklingsregeln anger istället att årets gränsbelopp uppgår till ett schablonbelopp motsvarande 2,75 inkomstbasbelopp, vilket fördelas på delägarnas andelar i företaget.¹²⁵ Det innebär med andra ord att en delägare i ett fåmansföretag som äger företaget till 100 procent har i och med förenklingsregeln möjlighet att bli beskattade i inkomstslaget kapital upp till ett helt schablonbelopp.¹²⁶

Som nämndes i kapitel 2 beräknas årets gränsbelopp vid årets ingång och får utnyttjas av den person som äger andelen vid denna tidpunkt.¹²⁷ En person som äger andelar i flera fåmansföretag ska beräkna sitt gränsbelopp separat för varje företag, men denne får endast använda förenklingsregeln i ett av dessa.¹²⁸ En delägare får inte använda förenklingsregeln

¹²³ Prop. 2005/06:40 s. 54.

¹²⁴ Alstadsæter, A, Jacob, M, *3:12-reglerna har blivit för generösa och används för skatteplanering*, s. 6.

¹²⁵ 57:11 1 st. 1p. IL.

¹²⁶ Prop. 2005/06:40, s. 54.

¹²⁷ 57:11 3 st. IL.

¹²⁸ 57:11 a IL.

för en del av andelsinnehavet och huvudregeln för resterande del av andelarna i ett företag, samma regel ska användas på samtliga andelar.¹²⁹

4.3 Utvecklingen av förenklingsregeln

4.3.1 Införandet av förenklingsregeln

Förenklingsregeln infördes i svensk rätt i och med reformen 2006. Syftet var att förenkla uträkningen av gränsbeloppet i 3:12-reglerna för delägare i fåmansföretag med litet kapital och ett fåtal anställda.¹³⁰ Avsikten med förenklingsregeln var att delägare i dessa företag, som oftast inte gynnas av utfallet, skulle undkomma den komplicerade beräkningen av gränsbeloppet som huvudregeln medför. De skulle istället gynnas av ett schabloniserat gränsbelopp utan koppling till exempelvis lönekostnaderna.¹³¹ Vid införandet av förenklingsregeln beräknades årets gränsbelopp som 1,5 inkomstbasbelopp multiplicerat med delägarrens procentandel i företaget.¹³² Enligt beräkningar gjorda i samband med införandet förväntades att ca 60 procent av delägarna i fåmansföretag skulle föredra att tillämpa förenklingsregeln framför den traditionella huvudregeln.¹³³ Regeringen menade dock att införandet av förenklingsregeln inte skulle medföra ökade incitament till skatteplanering p.g.a. de kostnader som det innebär att bilda nya företag.¹³⁴

Samtliga remissinstanser var positiva till införandet av förenklingsregeln och tillstyrkte förslaget. Dock framfördes vissa åsikter om att schablonbeloppet borde höjas till två inkomstbasbelopp. Detta då regeln inte ansågs vara tillräckligt förmånlig när schablonbeloppet skulle fördelas mellan alla delägare i företaget.¹³⁵ En höjning av schablonbeloppet ansågs få fler aktiva delägarna i fåmansföretag att nyttja förenklingsregeln och på så vis undvika den mer komplicerade huvudregeln.¹³⁶ Detta ansågs i sin tur stimulera företagandet och minska

¹²⁹ Prop. 2005/06:40, s. 54.

¹³⁰ Prop. 2005/06:40, s. 42, införandet skedde i och med SFS 2005:1136.

¹³¹ Prop. 2005/06:40, s. 54

¹³² Prop. 2005/06:40, s. 53.

¹³³ Prop. 2005/06:40, s. 54-55.

¹³⁴ Prop. 2005/06:40, s. 55.

¹³⁵ Prop. 2005/06:40, s. 54-55.

¹³⁶ Hedquist, L, m.fl. (m, fp, kd, c), Motion 2005/06:Sk3, *Reformerade beskattningsregler för ägare i fåmansföretag*, punkt 5.

den administrativa bördan för delägare. Ett högre schablonbelopp ansågs även minska risken för missbruk av regelverket.¹³⁷

Förenklingsregeln har, precis som regeringen förutspådde, efter införandet blivit populär bland delägare i fåmansföretag. År 2011 valde närmare 75 procent av alla delägare med kvalificerade andelar att använda förenklingsregeln.¹³⁸ Två år senare, sju år efter införandet, användes regeln av hela 80 procent av alla delägare.¹³⁹

4.3.2 Höjningar av schablonbeloppet

Året efter införandet av förenklingsregeln höjdes schablonbeloppet från 1,5 till 2 inkomstbasbelopp i enlighet med den kritik som framfördes av remissinstanserna vid införandet av regeln.¹⁴⁰ Syftet bakom höjningen var att förbättra företagsklimatet och göra det mer lönsamt för delägare att starta och driva företag. Det ansågs viktigt att gynna främst mindre företag och öka deras drivkraft att anställa.¹⁴¹ År 2009 höjdes schablonbeloppet ännu en gång, denna gång från 2 till 2,5 inkomstbasbelopp. Vid denna höjning framfördes samma motiv som tidigare, d.v.s. att göra det mer gynnsamt att starta företag och förenkla reglerna ytterligare. De flesta av remissinstanserna var positivt inställda och tillstyrkte förslaget om höjning av schablonbeloppet. Några av remissinstanserna ansåg dock att ytterligare en höjning riskerade neutraliteten mellan delägare i fåmansföretag och icke-fåmansföretag.¹⁴²

Ytterligare en höjning av schablonbeloppet skedde år 2012. Denna gång till de 2,75 inkomstbasbelopp som gäller idag. I och med höjningen förväntade sig regeringen att antalet delägare som använde sig av förenklingsregeln skulle ökas med 2 500 stycken, vilket motsvarar mindre än 1 procent¹⁴³. De flesta remissinstanser samtyckte till denna ändring. Dock framhöll vissa remissinstanser att regeln, efter alla höjningar, blivit alltför generös och att den numera innebar ett avsteg från neutral beskattning. De menade, precis som remissinstanser vid tidigare höjning påpekat, att skillnaden mellan den redan gynnsamma

¹³⁷ NSD Näringslivets skattedelegation, remissyttrande Fi2005/522, *Reformerad ägarbeskattning – effektivitet, prevention, legitimitet*, utgiven 2005-03-30 s. 16-17.

¹³⁸ Prop. 2011/12:1, s. 429.

¹³⁹ Alstadsæter, A, Jacob, M, The effect of awareness and incentives on tax evasion, s. 6.

¹⁴⁰ Prop. 2006/07:1, s. 152-153.

¹⁴¹ Prop. 2006/07:1, s. 152-154.

¹⁴² Prop. 2008/09:65, s. 75-76.

¹⁴³ $2\,500/300\,000 = 0,0083$.

beskattningen för delägare i fåmansföretag och beskattningen för anställda i icke-fåmansföretag, skulle bli ännu större och därmed skapa ett avsteg från neutraliteten. Regeringen medgav att avsteg från neutral beskattning sker i och med ökningen av schablonbeloppet. De ansåg dock att höjningen ändå var motiverad då förenklingsregelns enkla beräkningsmetod innehar en viktig funktion för mindre företag, vilka inte gynnas av huvudregeln.¹⁴⁴

4.3.3 Begränsningar i tillämpningen

År 2009 infördes en begränsning som innebär att beräkningen av gränsbeloppet med förenklingsregeln endast får tillämpas på andelar som delägare äger vid årets ingång. Innan ändringen infördes utgick beräkningen från de andelar som delägaren ägde vid utdelningstillfället.¹⁴⁵ Syftet med regeländringen var bland annat att motverka skatteplanering och förhindra att förenklingsregeln nyttjas mer än en gång per år för samma andelar.¹⁴⁶

Ytterligare en begränsning av förenklingsregeln infördes år 2012. Begränsningen innebär att en delägare som har kvalificerade andelar i flera fåmansföretag endast får beräkna årets gränsbelopp med förenklingsregeln i ett av dessa per år. Begränsningen infördes för att minska möjligheten att regeln utnyttjas i skatteplaneringssyfte. Innan begränsningen infördes kunde delägare beräkna årets gränsbelopp med förenklingsregeln i flera företag och då ta ut utdelning upp till schablonbeloppet och beskattas i inkomstslaget kapital i varje företag.¹⁴⁷ Regeringen anförde att syftet med förenklingsregeln var att underlätta främst för nystartade företag och att det därför inte var självklart att personer som äger flera företag skulle kunna använda den generösa förenklingsregeln i alla sina företag. Några av remissinstanserna var kritiska till denna begränsning, bland annat angavs att förslaget utformats för restriktivt och att förbudet träffade fler än vad som avsågs. Regeringen hade förståelse för synpunkterna men angav att det av förenklingskäl inte var skäligt att utforma reglerna för detaljerat endast med syfte att undvika att träffa transaktioner som sker utan skatteundandragande syfte.¹⁴⁸

¹⁴⁴ Prop. 2011/12:1, s. 429-430.

¹⁴⁵ Prop. 2008/09:40, s. 30, 32 och 33.

¹⁴⁶ Prop. 2008/09:40, s. 32 och 35.

¹⁴⁷ Prop. 2011/12:1, s. 434.

¹⁴⁸ Prop. 2011/12:1, s. 435.

4.4 Kan förenklingsregeln användas i skatteplaneringssyfte?

4.4.1 Felrapportering

Nuvarande utformning av K10-blanketten, där delägaren beräknar sitt gränsbelopp, består av fyra sidor.¹⁴⁹ På den första sidan beräknas gränsbeloppet enligt förenklingsregeln och på kommande sidor beräknas gränsbeloppet enligt huvudregeln. Det är vald beräkningsmetod som avgör vilka sidor som delägaren fyller i. Enligt nuvarande utformning av K10-blanketten, behöver delägaren inte uppge sin ägarandel.¹⁵⁰ Detta innebär således att delägaren endast ska fylla i resultatet av beräkningen med förenklingsregeln på blanketten.¹⁵¹

Det har visat sig att avsaknaden på plats för angivelse av ägarandelen kan skapa potentiella problem i fåmansföretag med ett flertal aktiva delägare. Detta konstateras i en artikel av Alstadsæter och Jacob. De menar på att en aktiv delägare som äger hälften av andelarna i ett fåmansföretag kan redovisa hela schablonbeloppet, i fältet på K10-blanketten, istället för endast sin andel av det. De anser att avsaknaden av ett register över aktieägarna i fåmansföretag gör det svårt för SKV att kontrollera att angivet schablonbelopp är korrekt uträknat baserat på delägarens andel i företaget. Enligt författarna till artikeln har det dessutom visats att SKV inte regelbundet kontrollerar att delägarna i ett fåmansföretag inte tillsammans har angivit mer än ett schablonbelopp sammanlagt på sina K10-blanketter. De konstaterar i artikeln att detta teoretiskt sett kan resultera i att delägare i fåmansföretag anger ett för högt gränsbelopp enligt förenklingsregeln. Möjligheten att ackumulera och föra fram sparad utdelningsutrymme innebär en möjlighet till framtida skattelättnader för delägare, trots att det inte påverkar skatten det föreliggande året. Alstadsæter och Jacob konstaterar i sin artikel att denna typ av skattefusk, där delägare anger ett för stort årets gränsbelopp under år som företaget inte gör någon utdelning, kan göras utan någon större risk. Detta då det har visat sig att SKVs rutin, vid upptäckandet av felangivelser och då ingen utdelning skett det aktuella året, normalt sett är att enbart rätta felet. Åtgärderna från SKVs sida blir dock mer ingripande för det fall att felangivelsen har nyttjats för att beskatta

¹⁴⁹ Se bilaga 1 för nuvarande utformning av K10-blanketten samt ett utdrag ur SKVs broschyr med information hur blankettens första sida fylls i.

¹⁵⁰ Alstadsæter, A, Jacob, M, *The effect of awareness and incentives on tax evasion*, s. 6.

¹⁵¹ Skatteverket, *Skatteregler för delägare i fåmansföretag – med deklaraionsanvisningar*, <https://www.skatteverket.se/download/18.d5e04db14b6fef2c8630e4/1424262676832/skatte-regler-for-delagare-i-famansforetag--med-deklarationsanvisningar-skv292-utgava23.pdf> (uppladdad februari 2015, nedladdad 2015-03-17), s. 28.

ett större belopp än tillåtet i inkomstslaget kapital i samband med utdelning det aktuella året.¹⁵²

Resultatet av Alstadsæter och Jacobs artikel visar att sannolikheten för felangivelser på K10-blanketten ökar p.g.a. regelverkets komplexitet och den administrativa bördan som detta medför. Sannolikheten ökar även med antalet delägare och den geografiska spridningen av dessa. Studien visar även att delägare i äldre och mindre fåmansföretag har större sannolikhet att ange ett högre årets gränsbelopp enligt förenklingsregeln än de är berättigade till. I studien anges även att delägare i framgångsrika fåmansföretag tros ha större sannolikhet att ange ett för högt årets gränsbelopp för att på så sätt åtnjuta fördelar i form av privata skattelättnader.¹⁵³ Alstadsæter och Jacob noterar i artikeln att i varje fall delar av de för högt angivna årets gränsbelopp kan förklaras med komplexiteten i regelverket och en bristande medvetenhet hos delägaren.¹⁵⁴ De komplexa skattereglerna gör det svårt för den enskilde att följa reglerna och det konstaterats att det finns en omfattande felrapportering av ägarandelar som inte sker i skatteplaneringssyfte.¹⁵⁵

4.4.2 Utnyttjande genom att starta nya bolag

Vid den senaste ökningen av schablonbeloppet i förenklingsregeln avrådde SKV från ökningen i sitt remissyttrande. De menade att höjningen skulle leda till att incitamenten ökade för delägare att förlägga sin förvärvsverksamhet till ett helägt fåmansföretag av skatteskal. Detta då kostnaderna att starta ett aktiebolag, i och med en slopad revisionsplikt för små och medelstora företag och ett sänkt aktiekapital från 100 000 kronor till 50 000 kronor, hade sjunkit sedan införandet av förenklingsregeln.¹⁵⁶ Detta har även konstaterats i en artikel av Alstadsæter och Jacob från 2012. I vilken de angav att sänkningen av aktiekapitalet medförde att en delägare i ett fåmansföretag med förenklingsregeln erhöll ett årets gränsbelopp nästan tre gånger så stort som aktiekapitalet. Detta kan delägaren sedan ta ut som utdelning till en lägre skattesats än vad som varit fallet för förvärvsinkomst.¹⁵⁷ Ett

¹⁵²Alstadsæter, A, Jacob, M, *The effect of awareness and incentives on tax evasion*, s. 7.

¹⁵³Alstadsæter, A, Jacob, M, *The effect of awareness and incentives on tax evasion*, s. 16.

¹⁵⁴Alstadsæter, A, Jacob, M, *The effect of awareness and incentives on tax evasion*, s. 17.

¹⁵⁵ ESO-rapport 2014:2, s. 23.

¹⁵⁶ Skatteverkets yttranden, *Yttrande över promemorian Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen 2012 (Fi2011/1936)*.

¹⁵⁷ Alstadsæter, A, Jacob, M, *3:12-reglerna har blivit för generösa och används för skatteplanering*, s. 6.

alltför generöst schablonbelopp kan medföra att delägars incitament att kanalisera förvärsinkomster genom ett eget aktiebolag, och på så sätt beskattas i inkomstslaget kapital, har ökat i och med de ändrade reglerna. SKV:s åsikt är att skattesystemet ska vara neutralt och inte påverka den enskildes handlande, vilket de ansåg att det fanns risk för vid ett ytterligare ökat schablonbelopp. SKV framförde därför, i samband med en ökning av schablonbeloppet, ett förslag om att ett lägre schablonbelopp borde införas för företag som endast har delägare, och närstående till dessa, anställda i företaget. Regeringen fann dock inte skäl för att införa denna begränsning vid den tidpunkten.¹⁵⁸

Alstadsæter och Jacob har konstaterat att andelen nya fåmansföretag som är holdingbolag och skalbolag har ökat sedan införandet av förenklingsregeln. De konstaterar även att en stor del av dessa nybildade företag sannolikt inte är avsedda för att vara delägarnas huvudsakliga inkomstkälla. Holdingbolag kan exempelvis användas för att sänka skatterna på utdelningar till delägare utan kvalificerade andelar. För att få nyttja förenklingsregeln kan dessa delägare då äga sin andel i det ursprungliga företaget genom ett helägt holdingbolag, i vilket de är verksamma i betydande omfattning och därmed har kvalificerade andelar. De kan på så sätt ta utdelning i inkomstslaget kapital upp till gränsbeloppet i holdingbolaget med hjälp av förenklingsregeln.¹⁵⁹ Möjlighet att använda förenklingsregeln på detta sätt har resulterat i en ökning av antalet mindre, inaktiva fåmansföretag.¹⁶⁰

4.4.3 Utnyttjande inom en närståendekrets

År 2012 infördes en begränsning, som anger att en delägare endast får använda förenklingsregeln för andelar i ett företag per år. Denna begränsning infördes för att minska möjligheten för delägare att utnyttjas förenklingsregeln i skatteplaneringssyfte. Vid införandet av begränsningen ansåg SKV att regeln behövde begränsas ytterligare då den inte skulle förhindra att regeln utnyttjades inom en närståendekrets. För att tydliggöra detta har SKV presenterat två förslag som visar på upplägg där förenklingsregeln, även efter införd begränsning, kan användas av delägare för att ta del av ett så stort gränsbelopp som möjligt inom en närståendekrets.¹⁶¹

¹⁵⁸ Prop. 2011/12:1, s. 430, se även Skatteverkets yttranden, *Yttrande över promemorian Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen 2012 (Fi2011/1936)*.

¹⁵⁹ Alstadsæter, A, Jacob, M, *3:12-reglerna har blivit för generösa och används för skatteplanering*, s. 10.

¹⁶⁰ Alstadsæter, A, Jacob, M, *3:12-reglerna har blivit för generösa och används för skatteplanering*, s. 7.

¹⁶¹ Skatteverkets yttranden, *Yttrande över promemorian Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen 2012 (Fi2011/1936)*.

Exempel 1: ”En vid universitet anställd professor med flera sidouppdrag kan förlägga uppdragen i flera företag. Professorn äger själv endast ett av företagen medan vart och ett av de övriga företagen ägs av personer inom närståendekretsen. I stället för att bara kunna utnyttja förenklingsregeln för ett företag kan regeln genom upplägget användas för flera företag. Varje företag kan då lämna utdelning motsvarande 2,5 inkomstbasbelopp med 20 procent beskattning för aktieägaren”.¹⁶²

Exempel 2: ”Fyra personer som är närstående till varandra äger alla en fjärdedel vardera av aktierna i X AB. För att dra största nytta av förenklingsregeln så bildar delägarna var sitt nytt aktiebolag. Därefter så överlåter samtliga sina aktier till deras respektive nybildade aktiebolag. Vinsten i X AB delas årligen ut till de nybildade aktiebolagen. Var och en av personerna kan använda hela schablonbeloppet vid beräkning av gränobeloppet enligt förenklingsregeln för aktierna i sina respektive aktiebolag”.¹⁶³

För att undvika den typ av utnyttjande som påvisas i ovanstående exempel, föreslog SKV att förenklingsregeln bör begränsas så att den endast får tillämpas i ett företag för personer inom en och samma närståendekrets. SKV föreslog även att regeln bör begränsas så till vida att en närståendekrets endast ska kunna tillgodoräkna sig högst ett schablonbelopp per år. Av legitimitetsskäl anser de dock att denna begränsning enbart ska tillämpas i de fall där en ägare är verksam i betydande omfattning i flera företag eller där mer än ett företag utövar samma eller likartad verksamhet.¹⁶⁴ Regeringen ansåg dock att SKVs förslag var för långtgående, men sa sig kunna ompröva förslaget om det i framtiden visade sig att reglerna missbrukades på det sätt som SKV påtalat och att sådant missbruk inte kan underkännas skatterättsligt.¹⁶⁵

4.5 Hur ser rättsläget ut idag?

Just nu pågår en statlig utredning av 3:12-reglerna där man ser över regelverket i syfte att begränsa möjligheterna till inkomstomvandling.¹⁶⁶ Bland annat ska schablonbeloppets storlek och förutsättningarna för att få använda förenklingsregeln utredas.¹⁶⁷ Ett förslag

¹⁶² Skatteverkets yttranden, *Yttrande över promemorian Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen 2012 (Fi2011/1936)*, citat hittas under rubrik 2.2.3. Upplägg med hjälp av förenklingsregeln.

¹⁶³ Skatteverkets yttranden, *Yttrande över promemorian Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen 2012 (Fi2011/1936)*, citat hittas under rubrik 2.2.3. Upplägg med hjälp av förenklingsregeln.

¹⁶⁴ Skatteverkets yttranden, *Yttrande över promemorian Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen 2012 (Fi2011/1936)*.

¹⁶⁵ Prop. 2011/12:1, s. 435.

¹⁶⁶ Dir. 2015:2, s. 1.

¹⁶⁷ Dir. 2015:2, s. 5.

som ska beaktas är huruvida det bör införas ett aktivitetskrav på företagsnivå för att få tillämpa förenklingsregeln.¹⁶⁸ Ett förslag som även fördes fram i den ESO-rapport från 2014 som presenterades i kapitel 3.5.1 i denna uppsats. Enligt författarna till ESO-rapporten skulle ett sådant aktivitetskrav förhindra att aktiva delägare i företag med liten eller ingen verksamhet samlar på sig ett sparat utdelningsutrymme med hjälp av förenklingsregeln.¹⁶⁹ 3:12-reglerna kräver inte att ett bolag ska bedriva verksamhet för att få beräkna gränsbeloppet, vilket möjliggör lågbeskattad utdelning till ägarna. Enligt Alstadsæter, som var med och tog fram ifrågavarande ESO-rapport, så har många nya fåmansföretag startats enbart med avsikt att reducera skatter.¹⁷⁰

4.6 Avslutande kommentarer

Av vad som framförts i uppsatsen anser vi att det kan konstateras att förenklingsregeln uppfyller sitt syfte så till vida att den, i förhållande till huvudregeln, förenklar beräkningen av årets gränsbelopp. Nuvarande utformning av förenklingsregeln uppfyller även syftet med att gynna mindre företag då delägarna i dessa kan få tillgodoräkna sig ett mer rättvist gränsbelopp än vad de skulle fått vid beräkning enligt huvudregeln. Inför den senaste ökningen av schablonbeloppet påpekade vissa av remissinstanserna att ökningen medförde avsteg från neutral beskattning. Detta ansåg regeringen var befogat då förenklingsregelns enkla utformning ansågs vara så pass viktig för mindre fåmansföretag. Regeringen beräknade att ökningen skulle resultera i att 2 500 fler delägare skulle välja att använda förenklingsregeln framför huvudregeln. Detta motsvarade en ökning av mindre än en procent. Vi anser att det är anmärkningsvärt att regeringen valde att införa en ändring som medför avsteg från neutraliteten för en så pass liten ökning av antalet delägare som använder förenklingsregeln.

Sedan införandet av förenklingsregeln har antalet fåmansföretag ökat, dock har det visat sig att många av dessa saknar faktisk verksamhet. Det har i detta kapitel visats att förenklingsregeln, vilken inte tar hänsyn till ett företags verksamhet, kan utnyttjas för att delägare ska få ett högre gränsbelopp. Vi ser därmed att det kan finnas en koppling mellan denna utformning av förenklingsregeln och ökningen av antalet fåmansföretag. Det ska dock

¹⁶⁸ Dir. 2015:2, s. 6.

¹⁶⁹ ESO-rapport 2014:2, s. 23.

¹⁷⁰ Wande, H, *3:12-reglerna är för generösa*.

observeras att merparten av de upplägg som presenterats i detta kapitel är tillåtna så länge de inte anses som skatteflykt enligt lagen (1995:575) mot skatteflykt.

Trots att huvudregeln normalt sett ger ett betydligt högre gränsbelopp för de delägare som uppfyller lönekravet så används förenklingsregeln idag av hela 80 procent av alla delägare med kvalificerade andelar. Vi tror dock inte att delägare som har möjlighet att använda huvudregeln med löneunderlagsregeln skulle välja bort den till förmån för förenklingsregeln. Detta då delägarens mål alltid torde vara att erhålla ett så högt gränsbelopp som möjligt och därmed få möjlighet att beskatta en större del av utdelningen i inkomstslaget kapital. Vi tror att den vanligaste anledningen till att majoriteten av delägarna använder förenklingsregeln är att de helt enkelt inte uppfyller lönekravet. Då förenklingsregeln endast är baserad på en schablon kan delägare beräkna sitt gränsbelopp enligt denna metod även i företag utan direkt verksamhet. Sannolikt är detta fallet i de företag som startats upp utan egentlig verksamhet. Delägare i dessa företag har troligtvis inte möjlighet att ta ut en så pass stor lön att delägaren uppfyller lönekravet. För delägare som inte kan nyttja löneunderlaget så torde förenklingsregeln vara att föredra, då den i de flesta fall bör ge ett högre gränsbelopp än huvudregeln när löneunderlaget exkluderas från beräkningen.

Det har visat sig att en övervägande del av alla delägare i fåmansföretag använder förenklingsregeln varje år, vilket tillsammans med de utnyttjningsmöjligheter som har presenterats i detta kapitel gör att vi anser att det är av stor vikt att utformningen av förenklingsregeln ses över för att förhindra inkomstomvandling. Det är dock av stor vikt att en ordentlig utredning sker innan någon ändring görs.

5 Analys

5.1 Inledning

Vid skattereformen 1990 infördes det duala skattesystemet i svensk rätt. Sedan dess beskattas förvärvsinkomster enligt en progressiv skatteskala mellan ca 32 och 57 procent och kapitalinkomster enligt med proportionell skatt på 30 procent. För att förhindra att delägare omvandlar sina förvärvsinkomster till lägre beskattade kapitalinkomster, s.k. inkomstomvandling, infördes 3:12-reglerna vid samma tidpunkt. Efter mångårig kritik reformerades dessa regler år 2006 med syftet att stimulera företagande bland annat genom att förenkla reglerna. En av de förändringar som reformen medförde var införandet av förenklingsregeln som alternativ beräkningsmetod för årets gränsbelopp. Nuvarande utformning av förenklingsregeln innebär att årets gränsbelopp beräknas enligt en schablon bestående av 2,75 inkomstbasbelopp fördelat på delägarernas andelar i fåmansföretaget. Tillämpningen ställer inga krav på att företaget bedriver någon egentlig verksamhet. Däremot måste varje enskild delägare vara aktiv, verksam i betydande omfattning, för att denne ska få använda sig av 3:12-reglerna och däribland förenklingsregeln.

5.2 Bör förenklingsregelns tillämpning begränsas?

Förenklingsregeln är, som sagt, en beräkningsregel för årets gränsbelopp. Denna beräkning redovisas varje år i samband med delägarernas privata inkomstdeklaration på K10-blanketten. Det har visats att felangivelser vid deklarationen ökar ju mer komplexa reglerna och uträkningarna är. För att förenkla K10-blanketten har man valt att inte ha med ett fält för angivande av delägarernas ägarandel på blanketten. Vi ser att det finns en teoretisk möjlighet för delägare att missbruka denna avsaknad för att därigenom öka sitt gränsbelopp, genom att helt enkelt beräkna årets gränsbelopp enligt förenklingsregeln baserat på en för stor ägarandel. Vi tror dock inte att detta är något som ofta sker i praktiken. Men då det saknas ett register över delägare i fåmansföretag är det svårt för SKV att kontrollera att en enskild delägarers uppgifter på K10-blanketten faktiskt är korrekta. Det är tveksamt om enbart införandet av ett aktieägarregister hade minskat antalet felangivelser. Vi tror inte heller att SKV skulle ha resurser nog att, på ett mer omfattande sätt än idag, kontrollera beräkningarna. Om man däremot kan införa ytterligare ett fält på blanketten, utan att försvåra för delägare, med syfte att förtydliga beräkningen borde detta minska de oavsiktliga felangivelserna. Vi inser dock att varken införandet av ett ägarregister eller ett ytterligare fält på K10-blanketten skulle förhindra att de delägare som vill anger ett för högt

årets gränsbelopp, trots att chanserna att fusket upptäcks ökar. Vi tror även att de delägare som faktiskt vill optimera sin skatt väljer andra vägar för att utnyttja förenklingsregeln. Särskilt då det finns möjligheter till ett utnyttjande av regeln i dag som innebär att man inte bryter mot reglerna.

Förenklingsregeln infördes för att underlätta för delägare i mindre och nystartade fåmansföretag. Regeringen angav vid införandet att de inte trodde att regeln skulle medföra ytterligare incitament för höginkomsttagare att inkomstomvandla genom egna bolag. Det är idag förenat med lägre kostnader än vid införandet av förenklingsregeln att starta aktiebolag. Detta i kombination med att schablonbeloppet har ökat, har resulterat i att höginkomsttagare av skattemässiga skäl förlägger sin förvärvsverksamhet i ett eget bolag istället för att vara anställd. Denne får på så sätt ta ut utdelning upp till ett helt schablonbelopp i inkomstslaget kapital. Detta gör att regeringen hade fel i sin teori och att nuvarande utformning av förenklingsregeln kan tyckas gå emot den skattemässiga likformighetsprincipen, d.v.s. att likartade fall beskattas på likartat sätt. Detta då delägare som arbetar i sitt fåmansföretag ges möjlighet till lägre beskattning än arbetstagare utan ägarintresse. Det innebär med andra ord att två personer med samma arbetsuppgifter och ansvar, kan beskattas olika för sin förvärvsverksamhet. Detta torde medföra att det inte är ovanligt att höginkomsttagare väljer att starta aktiebolag och förlägga sin förvärvsverksamhet där istället för att sänka sina skattekostnader. Det kan dock finnas vissa skattemässiga risker med detta upplägg, särskilt om SKV skulle anse att det fortfarande föreligger ett anställningsförhållande mellan höginkomsttagaren och företaget i vilket denne är verksam. Vi finner det dock troligt att detta upplägg bland höginkomsttagare förekommer och att en begränsning i detta avseende är motiverat.

Det torde vara vanligt förekommande att delägare i fåmansföretag med många delägare väljer att inkomstomvandla genom helägda bolag. Om vi tänker oss en delägare med kvalificerade andelar som innehar 15 procent av andelarna i ett bolag. Vid beräkning enligt förenklingsregeln för beskattningsåret 2014 erhåller denna delägare då ett årets gränsbelopp om 23 347,50 kronor¹⁷¹. Om delägaren istället väljer att starta ett helägt aktiebolag, till vilket denne överlåter sina andelar i det första bolaget, kan därefter det första bolaget lämna utdelning till det nystartade bolaget, som sedan delar ut beloppet till delägaren. Delägaren kan beräkna årets gränsbelopp i sitt nya bolag med förenklingsregeln och då nyttja ett helt

¹⁷¹ 2,75 inkomstbasbelopp motsvarar inkomståret 2014 155 650 kronor. $155\ 650 \times 15\ \% = 23\ 347,50$.

schablonbelopp om 155 650 kronor vid utdelningen eftersom att denne är ensam ägare. För det fall att ingen utdelning görs kan gränsbeloppet istället sparas som separat utdelningsutrymme för utdelning eller kapitalvinst vid försäljning av andelarna i det helägda bolaget kommande år. Detta tillvägagångssätt torde vara vanligt i fåmansföretag där delägarna inte gynnas av huvudregeln. Vi anser att möjligheten till detta upplägg inte är förenligt med 3:12-reglernas syfte att förhindra inkomstomvandling. Lagstiftarens avsikt torde inte ha varit att införandet av förenklingsregeln skulle öka incitamenten till ett beteende av detta slag. Vi anser därför att en begränsning bör införas för att förhindra denna typ av inkomstomvandling.

Vi anser att förenklingsregeln uppfyller sitt syfte så till vida att den ger en förenklad beräkning av årets gränsbelopp. Däremot anser vi att förenklingsregeln inte är helt förenlig med 3:12-reglernas ursprungliga syfte. Dock har lagstiftaren, avseende 3:12-reglerna, själv frångått syftet till viss del. Särskilt då fokus under tidigt 2000-tal flyttades från att förhindra inkomstomvandling till att öka incitamenten till företagande. Detta medförde att 3:12-reglerna blev mer generösa och att exempelvis schablonbeloppet höjdes trots att regeringen visste att ökningen skulle komma att frånga neutral beskattning. Vi tror dock inte att det kan ha varit lagstiftarens syfte att förenklingsregeln skulle möjliggöra inkomstomvandling på det sätt som den gör idag. Särskilt inte med beaktande av att regeringen, vid dess införande, uttryckligen angav att de inte ansåg att den skulle kunna medföra ytterligare incitament för höginkomsttagare att inkomstomvandla genom egna aktiebolag. Enligt de studier vi tagit del av har det visats att dessa incitament faktiskt har ökat. Vi anser därmed att regelns tillämpning på något sätt bör begränsas för att undvika de situationer där inkomstomvandling är vanligt förekommande. Dock anser vi att det är av stor vikt att den begränsning som eventuellt införs inte går emot de skatterättsliga neutralitets- och likformighetsprinciperna. Vi anser även att det är viktigt att förutsebarheten i regelverket i vart fall inte försämras i och med införandet av begränsningen.

5.3 Förslag på begränsningar i förenklingsregeln

5.3.1 Sänkt schablonbelopp

I samband med den senaste ökningen av schablonbeloppet framförde SKV i sitt remissyttrande ett förslag på begränsning av förenklingsregeln. Förslaget skulle gälla för

fåmansföretag med endast delägare, och närstående till dem, anställda.¹⁷² På grund av alla ökningarna av schablonbeloppet, den påtalade möjligheten att inkomstomvandla samt de minskade kostnaderna att starta och driva aktieföretag som skett sedan dess så anser vi att det finns anledning att studera SKVs förslag. Förslaget innebär att ett lägre schablonbelopp ska införas för delägare i fåmansföretag som enbart har delägare och närstående till dessa anställda. SKV framförde dock inte hur lågt schablonbeloppet ska vara för de företag som träffas av begränsningen. Vår åsikt är att det är viktigt att det i varje fall inte blir för lågt. Detta då det i så fall kommer att innebära att mindre företag, vilka förenklingsregeln ska underlätta för, kommer att missgynnas.

En viktig del av 3:12-reglernas utveckling har varit att öka incitamenten att starta och driva företag, och därmed även anställa. SKVs förslag torde kunna få fåmansföretag som endast har delägare och närstående till dessa anställda att även anställa personal utanför närståendekretsen. Trots detta ställer vi oss tveksamma till införandet av SKVs förslag. Särskilt då det troligen skulle ha en negativ inverkan på de företag som förenklingsregeln är avsedd att underlätta för. Frånvaron av andra anställda än delägare torde vara vanligt i mindre företag t.ex. nystartade och familjeföretag. Vi anser inte att det är rimligt att ett företag som väljer att endast ha familjemedlemmar anställda ska missgynnas på det sätt som SKVs förslag skulle medföra. Vi anser därför att SKVs förslag är för långtgående.

Då de delägare som faktiskt utnyttjar förenklingsregeln i skatteplaneringssyfte troligtvis kommer att fortsätta göra det även om förslaget skulle införas så tror vi inte att SKVs förslag kommer att minska inkomstomvandlingen. Det enda dessa delägare behöver göra för att undvika begränsningen är att anställa en person som inte ingår i närståendekretsen. Det är i och för sig förenligt med vissa kostnader att ha anställd personal. Men då det, i SKVs förslag, inte framgår några krav på anställningens omfattning, torde förslaget vara tämligen enkelt att kringgå. Även om förslaget, mot förmodan, skulle införas så torde det vara kostsamt för SKV att kontrollera vilka anställda som är närstående till delägare och vilka som inte är det. Införandet av ett sådant förslag torde därför öka svårigheterna att tillämpa regelverket, vilket inte kan anses önskvärt.

Gränsbeloppet ska motsvara normal kapitalavkastning, d.v.s. den utdelning en delägare i ett icke-fåmansföretag normalt tar upp till beskattning i inkomstlaget kapital. Vi anser att en

¹⁷² Skatteverkets yttranden, *Yttrande över promemorian Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen 2012 (Fi2011/1936)*.

normal kapitalavkastning inte styrs av antalet andra anställda i företaget än delägare och närstående till dessa. Istället torde det avgörande vara aktiviteten i företaget. Det är troligt att företag med många anställda har högre aktivitet än företag med få eller inga anställda, men huruvida dessa är närstående eller inte torde inte ha någon betydelse för vad som ska anses som normal kapitalavkastning. Däremot torde det vara sannolikt att ett aktivt företag har en högre normal kapitalavkastning än ett företag med liten eller ingen aktivitet och på så sätt kan antalet anställda ha viss betydelse för vad som ska anses vara normal kapitalavkastning. Vi anser dock inte att SKVs förslag är motiverat att införa då det skulle medföra en ökad komplexitet i regelverket och inte heller kan anses uppfylla den skatterättsliga likformighetsprincipen.

Vi anser däremot att det skulle kunna vara motiverat att införa ett lägre schablonbelopp som träffar generellt för alla delägare. Särskilt då avsikten, i och med nuvarande statliga utredningar är att öka skatteintäkterna till staten. Det har även visats att skatteplanering har ökat i och med de senaste årens ökning av schablonbeloppet i förenklingsregeln. En sänkning av det samma skulle således högst sannolikt minska ifrågavarande inkomstomvandling. En generell sänkning av schablonbeloppet skulle även innebära att likformighetsprincipen är uppfylld. SKVs arbetsuppgifter skulle inte heller ökas mer än marginellt. Dock skulle en sådan sänkning träffa de mindre och nystartade företag, som föreningsregeln ska gynna, hårdast. Därför anser vi att denna lösning har vissa nackdelar vid ett eventuellt införande och därmed inte kan anses motiverad att införa.

5.3.2 Begränsning av förenklingsregeln inom en närståendekrets

År 2012 infördes en begränsning i förenklingsregeln som innebär att delägare som äger kvalificerade andelar i flera fåmansföretag endast får använda regeln i ett av dessa per år. SKV har ansett att det, trots införd begränsning, finns möjlighet att förenklingsregeln utnyttjas för skatteplanering inom närståendekretsar. I sitt remissvar till den begränsning som infördes presenterade SKV således ett förslag för att ytterligare begränsa förenklingsregeln.¹⁷³ De föreslog att en närståendekrets endast ska få använda förenklingsregeln i ett och samma företag, och att de sammanlagt får tillgodoräkna sig högst ett schablonbelopp per år. Av legitimitetsskäl angav de att denna begränsning endast skulle avse situationer där en och samma person är verksam i betydande omfattning i mer

¹⁷³ Skatteverkets yttranden, *Yttrande över promemorian Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen 2012 (Fi2011/1936)*.

än ett företag eller där flera företag anses bedriva samma eller likartad verksamhet. SKV presenterade i sitt remissvar två exempel på situationer där de ansåg att förenklingsregeln kunde utnyttjas för skatteplanering inom närståendekretsen. Det första exemplet avsåg en professor med flera sidouppdrag, där förvärvsinkomsten från uppdragen placerades i olika företag ägda av närstående till honom. Det andra exemplet avsåg fyra närstående delägare där alla ägde $\frac{1}{4}$ av andelarna var i ett fåmansföretag. För att varje delägare skulle kunna nyttja ett helt schablonbelopp var, så överlät alla delägare sina respektive andelar i företaget till ett varsitt helägt företag.

I det första exemplet, om professorn, så förutsätter SKV att höginkomsttagare utnyttjar systemet med hjälp av sin närståendekrets. Vi ställer oss dock tveksamma till att detta är vanligt förekommande. Det är inte otänkbart att t.ex. en professor lägger sin undervisning i ett bolag och inkomster från t.ex. bokförsäljning i ett annat. Det är heller inte otänkbart att någon annan, till exempel en närstående, äger del i något av dessa företag. Däremot ska det observeras att det är förenat med risker för en delägare att låta en annan person, närstående eller inte, ta över en del av dennes förvärvsinkomst. Något som är en förutsättning i SKVs exempel, då det krävs att denna person äger samtliga andelar i det andra fåmansföretaget för att denne ska kunna ta utdelning upp till ett helt schablonbelopp i inkomstslaget kapital. Vi anser att detta torde innebära att detta tillvägagångssätt inte är så vanligt förekommande, trots att det i teorin är fullt möjligt.

SKVs andra exempel, där delägare i ett företag skapar varsitt eget företag som övertar dennes andelar i det ursprungliga företaget för att alla ska få nyttja ett helt schablonbelopp var, torde vara relativt vanligt. Särskilt då det inte längre är förenligt med speciellt stora kostnader att starta nya aktieföretag. Vi tror dock att detta är lika vanligt förekommande för delägare inom som utom närståendekretsen. Vår åsikt stärks då det enligt de studier som vi har tagit del av inte framkommer att det sker mer skatteplanering inom närståendekretsen än utanför. Däremot framkommer det att till exempel delägare i framgångsrika företag och delägare med andelar i flera fåmansföretag är mer benägna att utnyttja reglerna för att erhålla lågbeskattad utdelning. Vi anser därmed att SKVs förslag att begränsa tillämpningen av förenklingsregeln inom närståendekretsen träffar fel. Vi menar att förslaget kommer att träffa även de delägare som inte ägnar sig åt skatteplanering men som, inom familjen, bedriver liknande verksamheter. Därför anser vi att SKVs förslag inte är motiverat att införa, särskilt då det inte finns något som tyder på att inkomstomvandling på det sätt som SKV beskriver är mer förekommande inom närståendekretsen än utom.

5.3.3 Aktivitetskrav

Vid beräkning med förenklingsregeln ställs, som tidigare nämnts, varken krav på företagets kapital, aktivitet eller lönekostnader. Istället beräknas gränobeloppet enligt en schablon baserad på årets inkomstbasbelopp. Detta möjliggör för delägare i företag med låga eller inga inkomster att samla på sig ett sparutdelningsutrymme under flera år, trots att företaget inte bedriver någon faktisk verksamhet. Det har i en ESO-rapport från 2014 presenterats ett förslag att ett aktivitetskrav på företagsnivå bör införas i förenklingsregeln.¹⁷⁴ Detta förslag utreds även i den pågående statliga utredningen av 3:12-reglerna som ska redovisas i slutet av 2016.¹⁷⁵ Det föreslagna aktivitetskravet är tänkt att begränsa tillämpningen av förenklingsregeln genom att endast delägare i aktiva bolag ska få beräkna sitt gränobelopp med ifrågavarande regel. Delägare i resterande företag får använda huvudregeln. För de fall dessa inte uppfyller lönekravet och fyra-procentsspärren får de använda huvudregeln utan löneunderlaget.

Vi menar att införandet av ett aktivitetskrav skulle vara ett bra förslag på begränsning av förenklingsregeln. Ett sådant krav skulle även komplettera det nuvarande aktivitetskravet som gäller för delägare i fåmansföretag. Det nuvarande kravet innebär att delägare måste vara verksamma i betydande omfattning för att anses ha kvalificerade andelar, och därmed falla under 3:12-reglerna. Vi anser att ett aktivitetskrav på företagsnivå skulle vara ett bra komplement till detta. Särskilt då det visats att många nya inaktiva fåmansföretag, ofta i form av holdingbolag, har bildats sedan förenklingsregeln blev mer förmånlig och kravet på aktiekapital sänktes. Något som vi inte tror är en slump utan torde visa på att delägare i fåmansföretag nyttjar förenklingsregeln för skatteplanering i vissa situationer. Vi anser att förenklingsregelns nuvarande utformning därför i allt för stor utsträckning möjliggör skatteplanering, åtminstone mer än vad som torde varit lagstiftarens avsikt vid införandet. Det torde därför, från lagstiftarens sida, vara önskvärt att denna typ av fåmansföretag inte uppfyller aktivitetskravet på företagsnivå.

Vår enda farhåga med en begränsning i form av ett aktivitetskrav på företagsnivå är att det skulle kunna komma att öka komplexiteten i 3:12-reglerna. Speciellt om det saknas en tydlig definition. Risken anses överhängande att det, i så fall, kommer att göras skönsmässiga bedömningar avseende huruvida företagen uppfyller aktivitetskravet eller inte. SKV skulle, i

¹⁷⁴ ESO-rapport 2014:2.

¹⁷⁵ Dir. 2015:2.

och för sig, kunna komma med riktlinjer om hur begreppet ska tolkas. Delägare skulle även kunna vända sig till Skatterättsnämnden för förhandsbesked avseende tolkningen i deras enskilda fall. Men, man ska komma ihåg att det är Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) som har det slutliga ordet vid sådana prövningar och det kan ta lång tid att få sin sak prövad av HFD, om de överhuvudtaget beviljar prövningstillstånd. Därför skulle avsaknaden av en tydlig definition, särskilt inledningsvis, kunna skapa problem och göra regelverket mer oförutsebart. Det kommer även skapa ytterligare arbetsbörda för SKV som måste kontrollera att ytterligare regler efterföljs. Då SKV har vissa problem att kontrollera delägare som använder förenklingsregeln enligt dagens utformning så torde detta även kunna medföra svårigheter för SKV. Regeringen har dock, vid tidigare ändringar, ansett att ökad komplexitet varit motiverad för att undvika skatteplanering. Det torde därför inte vara osannolikt att regeringen resonerar på samma sätt igen. Men vi anser att det är viktigt att lagstiftaren observerar att komplexa skatteregler gör det svårare för skattebetalarna att följa reglerna, även om de vill.

För att undvika att införa ytterligare komplexitet i 3:12-reglerna anser vi att en tydlig definition bör införas i lagtexten avseende aktivitetskravet. En tydlig definition skulle minska tolkningsproblematiken och samtidigt göra regelverket mer förutsebart. Det skulle även undvika att det görs skönsmässiga bedömningar av huruvida fåmansföretag är aktiva eller inte. Att företagen ska bedriva någon typ av näringsverksamhet för att anses aktiva torde vara klart. Vår åsikt är dock att kravet bör definieras tydligare än så för att få önskvärd inverkan. Vi anser även att det är viktigt att lagstiftaren ger vägledning till under vilken tidsperiod man ska titta på företagets aktivitet för att avgöra huruvida de uppfyller aktivitetskravet eller inte. Förslagsvis skulle en övergripande bedömning av företagets aktivitet kunna göras, där man exempelvis tittar på företagets aktivitet de senaste fem beskattningsåren. Därmed skulle förutsebarheten i regelverket öka. Förutom att företaget ska bedriva näringsverksamhet kan det även vara en idé att titta på delägarnas avsikt med verksamheten. Detta för att undvika att exempelvis nystartade företag, som ligger i startgroparna och ännu inte påbörjat sin verksamhet, ska falla utanför och kunna uppfylla aktivitetskravet. Det torde dock inte vara optimalt att införa definitionen på ett allt för uttömligt sätt i lagtexten. Detta då det skulle riskera att begreppet görs för snävt och att det därmed blir tämligen enkelt att kringgå kravet.

Det ska observeras att förenklingsregeln infördes för att underlätta för mindre och nystartade företag. Om ett aktivitetskrav sätts så att dessa företag inte uppfyller kravet, så

tappar förenklingsregeln till viss del sitt syfte. Ett aktivitetskrav på företagsnivå riskerar därmed att gå emot lagstiftarens tanke med förenklingsregeln. Om lagstiftaren vill minimera denna risk så skulle begränsningen kunna utformas så att delägare i de företag som inte uppfyller kravet får använda ett lägre schablonbelopp. Då behöver delägare i dessa företag inte beräkna gränsbeloppet enligt huvudregeln, vilket var ett av syftena med införandet av förenklingsregeln. Vi anser att det är viktigt, att vid införandet av aktivitetskravet, bibehålla förenklingsregelns syfte och underlätta för mindre och nystartade företag. Vi menar att de företag som inte är aktiva inte nödvändigtvis är företag som endast bildats i skatteplaneringssyfte. Exempelvis kan det vara bolag där delägarna, på grund av karensregeln, fortfarande måste tillämpa 3:12-reglerna. Delägare i inaktiva karensbolag får då chans att nyttja det lägre schablonbeloppet, medan karensbolag som fortfarande bedriver verksamhet, torde uppfylla aktivitetskravet och delägarna får därmed nyttja förenklingsregeln i sin helhet. Det kan även vara företag med goda avsikter och som planerar att driva aktivitet och utvecklas, exempelvis nystartade bolag, som har svårt att nå upp till aktivitetskravet. Att låta dessa företag nyttja ett lågt schablonbelopp gör då att incitamenten till att starta och driva företag kvarstår.

Införandet av ett aktivitetskrav på företagsnivå torde inte gå emot varken likformighets- eller neutralitetsprincipen då det avgörande är om företaget har aktivitet eller inte, och inte hur företagets ägande ser ut. Delägare i företag som inte får använda förenklingsregeln p.g.a. inaktivitet kommer fortfarande ha möjlighet att beräkna gränsbeloppet enligt huvudregeln, alternativt beräkna gränsbeloppet enligt förenklingsregeln med ett lägre schablonbelopp. Det gränsbelopp som de får nyttja med huvudregeln torde dock bli lägre än vid beräkning enligt förenklingsregeln. Detta då huvudregeln inte möjliggör något större gränsbelopp om delägaren inte uppfyller lönekravet, vilket en delägare i ett inaktivt bolag inte torde göra. Vi anser att införandet av aktivitetskravet skulle leda till ett mer rättvist gränsbelopp. Särskilt då gränsbeloppet ska motsvara normal kapitalavkastning, d.v.s. vad en delägare i ett icke-fämansföretag har möjlighet att ta ut i utdelning. Inaktiva företag torde inte generera någon utdelning för delägare, och de torde därför ha en mycket låg normal kapitalavkastning. Att delägare i inaktiva företag ges möjlighet att beräkna gränsbeloppet enligt nuvarande utformning av förenklingsregeln och spara detta för framtida utdelningar anser vi vara ett avsteg från den likformighet som bör finnas mellan delägare i fämansföretag och delägare i icke-fämansföretag. Därför anser vi att införandet av ett

aktivitetskrav på företagsnivå även har andra fördelar än endast förhindrandet av inkomstomvandling, det gör även regelverket mer likformigt.

Vi anser att förslaget om ett aktivitetskrav på företagsnivå är motiverat att införa i förenklingsregeln då det kommer att begränsa nuvarande möjligheter till inkomstomvandling. Förslaget frångår inte heller neutralitets- och likformighetsprinciperna. Lagstiftaren måste dock vara observant med hur kravet definieras för att inte skapa problem inför framtiden.

6 Slutsats

Förenklingsregeln har sedan dess införande blivit mer generös i och med att schablonbeloppet successivt har höjts. Detta har till synes ökat incitamenten för delägare att med hjälp av förenklingsregelns enkla utformning omvandla förvärvsinkomster till lägre beskattade kapitalinkomster. I denna uppsats utreds därför förenklingsregeln och huruvida en begränsning bör införas i dess tillämpning för att minska inkomstomvandling i enlighet med 3:12-reglernas ursprungliga syfte.

Idag finns möjligheter att använda förenklingsregeln i fåmansföretag utan direkt verksamhet. I dessa företag har delägarna möjlighet att ta ut utdelning upp till och med ett schablonbelopp till lågbeskattning. Det har visat sig att bland annat höginkomsttagare därför väljer att förlägga sin förvärvsverksamhet till ett eget fåmansföretag av skatteskal. Det är även vanligt att delägare som äger en mindre andel i ett fåmansföretag väljer att överlåta sina andelar i bolaget till ett helägt aktiebolag, i vilket denne sedan kan tillgodoräkna sig ett helt schablonbelopp enligt förenklingsregeln. Därför anser vi att förenklingsregelns nuvarande utformning möjliggör inkomstomvandling i större utsträckning än vad som torde varit avsikten vid införandet. På grund av det stora antalet delägare som använder förenklingsregeln så får denna möjlighet till inkomstomvandling stor inverkan på skatteintäkterna till staten. Den bör därmed ses över för att vara förenlig med 3:12-reglerna syfte att förhindra inkomstomvandling.

Vi anser att den nuvarande utformningen av förenklingsregeln, med det förhållandevis höga schablonbelopp som regeln medger, behöver begränsas. I uppsatsen har tre förslag på begränsningar studerats. Vi anser att de förslag på begränsningar som SKV framfört, vilka båda innebär ett lägre schablonbelopp för närståendekretsen, inte är motiverade att införa. Ett förslag som dock skulle kunna vara aktuellt är att sänka schablonbeloppet i förenklingsregeln för alla. Detta skulle medföra att incitamenten att inkomstomvandla med hjälp av förenklingsregeln skulle minska. Dock skulle en sådan sänkning träffa de mindre och nystartade företag, som förenklingsregeln ska gynna, hårdast. Därför anser vi inte att denna lösning är motiverad att införa. Av de förslag som vi har studerat så anser vi istället att ett aktivitetskrav på företagsnivå är det förslag som är mest motiverat att införa. Detta då vi anser att kravet kommer att begränsa inkomstomvandling i förhållandevis stor utsträckning, då en stor del av inkomstomvandlingen idag sker i bolag utan direkt verksamhet. Vi anser även att aktivitetskravet uppfyller de skatterättsliga neutralitets- och likformighetsprinciperna.

Förutsatt att en tydlig definition, som inte möjliggör skönsmässiga bedömningar, införs så anser vi att införandet inte skulle medföra att 3:12-reglerna blir mer komplexa. Införandet av ett aktivitetskrav skulle dock kunna medföra vissa komplikationer beroende på hur begreppet definieras. En otydlig definition kommer att skapa rättsosäkerhet i form av att delägare inte vet om deras företag klassas som aktivt eller inte. Å andra sidan kan en för specifik definition skapa andra problem. Exempelvis att regeln inte träffar alla de som regeln är tänkt att träffa eller att det blir för lätt för delägare att planera runt reglerna.

Beroende på hur aktivitetskravet definieras så kan det finnas fördelar med att kombinera detta med ett lägre schablonbelopp. Detta särskilt då det kan finnas vissa risker att små och nystartade företag, som förenklingsregeln är avsedd att gynna, inte uppfyller aktivitetskravet. På så sätt förhindras inkomstomvandling i stor utsträckning, samtidigt som syftet med förenklingsregeln bibehålls. Vi anser att denna lösning kommer att begränsa inkomstomvandlingen då det har visats att inaktiva bolag i vissa fall skapas endast med syfte att erhålla en lägre beskattning för delägarna. Delägare i dessa företag kommer, om begränsningen införs, inte längre kunna utnyttja förenklingsregelns höga schablonbelopp. I och med att man tillåter ett lägre schablonbelopp för delägare i inaktiva bolag så bibehålls syftet med förenklingsregeln. Ett lägre schablonbelopp för delägare i inaktiva företag torde minska incitamenten att delägare startar företag endast för att få tillgodoräkna sig ett förmånligare gränobelopp enligt förenklingsregeln. Vi känner dock viss tvekan till att införa ännu ett begrepp till de redan komplicerade 3:12-reglerna. Men förutsatt att förslaget definieras tillräckligt och inte försämrar förutsebarheten eller missgynnar de företag som regeln är avsedd att gynna, anser vi att förslaget om ett aktivitetskrav på företagsnivå är motiverat att införa.

Referenslista

Offentligt tryck

Lag

Lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt

Lag (1999:1150) om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt

Inkomstskattelagen (1999:1229)

Lag (2005:1136) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Proposition

Regeringens proposition 1975/76:79 om ändrade regler för beskattning av fåmansföretag m.m.

Regeringens proposition 1989/90:110 om reformerad inkomst- och företagsbeskattning

Regeringens proposition 1993/94:234 vissa inkomst- och företagsskattefrågor, m.m.

Regeringens proposition 1999/00:1 budgetpropositionen för 2000 – förslag till statsbudget för budgetåret 2000, reviderad finansplan, budgetpolitiska mål, ändrade anslag för budgetåret 1999, skattefrågor m.m.

Regeringens proposition 1999/00:15 slopade stoppregler

Regeringens proposition 2005/06:40 reformerade beskattningsregler för ägare i fåmansföretag

Regeringens proposition 2006/07:1 budgetpropositionen för 2007 – förslag till statsbudget för 2007, finansplan, skattefrågor och tilläggsbudget m.m.

Regeringens proposition 2008/09:40 vissa förenklingar på företagsskatteområdet

Regeringens proposition 2008/09:65 sänkt bolagsskatt och vissa andra skatteåtgärder för företag

Regeringens proposition 2011/12:1 budgetpropositionen för 2012 – förslag till statens budget för 2012, finansplan och skattefrågor

Regeringens proposition 2013/14:1 budgetpropositionen för 2014 – förslag till statens budget för 2014, finansplan och skattefrågor

Statens offentliga utredningar

Statens offentliga utredningar 1975:54. Fåmansbolag

Referenslista

Statens offentliga utredningar 1989:2. Beskattning av fåmansföretag – översyn av 1976 års lagstiftning

Statens offentliga utredningar 2002:52. Beskattning av småföretag

Övrigt offentligt tryck

Rapport från Finansdepartementet, Reformerad ägarbeskattning – effektivitet, prevention, legitimitet, utgiven 2005-01-26

Skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU10, Reformerade beskattningsregler för ägare i fåmansföretag (prop. 2005/06:40)

Skatteverkets yttranden, Yttrande över promemorian Vissa skattefrågor inför budgetpropositionen 2012 (Fi2011/1936)

Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU1, Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna

Kommittédirektiv 2014:42, Översyn av beskattningen vid ägarskiften i fåmansföretag

Kommittédirektiv 2015:2, Tilläggsdirektiv till Utredningen om översyn av beskattningen vid ägarskiften i fåmansföretag (Fi 2014:06)

Praxis

RÅ 1979 Aa 240

HFD 2014 ref. 26

Lagkommentar

Eriksson, L, Karnov Internet, Lagkommentar till Inkomstskattelagen (1999:1229) 57 kap. 3 §, not 2131, den 15 februari 2015

Doktrin

Alstadsæter, A, Jacob, M, 3:12-reglerna har blivit för generösa och används för skatteplanering, Ekonomisk debatt, nr 8 2012 årgång 40

Alstadsæter, A, Jacob, M, The effect of awareness and incentives on tax evasion, FAccT Centre Working Paper No. 10/2013

Alstadsæter, A, Jacob, M och Vejsiu, A, 2014:2 3:12-Corporations in Sweden: The Effects of the 2006 Tax Reform on Investments, Job Creation and Business Start-ups

Alstadsæter, A, Jacob, M, 2012:4 Income Shifting in Sweden, An empirical evaluation of the 3:12 rules

Referenslista

- Burmeister, J, Nya 3:12-regler, Skattenytt, NR 1-2, 2006
- Fall, J, Ericson, P, Några ekonomiska aspekter på 3:12-reglernas utveckling, Skattenytt, 2013
- Hedquist, L, m.fl. (m, fp, kd, c), Motion 2005/06:Sk3, Reformerade beskattningsregler för ägare i fåmansföretag
- Jakobsson, L, m.fl. (S), Motion 2013/14:Sk411, Ett rättfärdigt Sverige
- Larsen, H, P, Sävenstrand, J, Nya 3:12-regler blir stoppregler mot tillväxt, Skattenytt 2013
- Lehrberg, B, Praktisk juridisk metod, upplaga 7, Iusté AB, Tallinn, 2014
- NSD Näringslivets skattedelegation, remissyttrande Fi2005/522, Reformerad ägarbeskattning – effektivitet, prevention, legitimitet, utgiven 2005-03-30
- PWC, Larsson, H, P, Skattehöjningar för ägare till fåmansföretagen i nya 3:12-utredningen, <http://blogg.pwc.se/taxmatters/skattehojningar-far-agare-till-famansforetagen-i-nya-312-utredningen>, uppladdad 2015-01-21, nedladdad 2015-02-11
- Regeringen, Pressmeddelande, Utredare ska se över skattereglerna vid generationsskiften i fåmansföretag, <http://www.regeringen.se/sb/d/18512/a/236215>, uppladdad 2014-03-14 nedladdad 2015-02-23
- Rydin, U, Båvall, B, Beskattning av ägare till fåmansföretag, upplaga 3, Norstedts juridik, Vällingby, 2012
- Sandström, K, Bokelund Svensson, U, Fåmansföretag – Skatteregler och skatteplanering, upplaga 10, Björn Lundén Information AB, Näsviken, 2014
- Skatteverket, Delägare i fåmansföretag, <http://www.skatteverket.se/foretagorganisationer/inkomstdeklaration/delagareifamansforetag.4.133ff59513d6f9ee2ebf34.html?q=K10>, nedladdad 2015-03-17
- Skatteverket, Regler för fåmansföretag - inkomståret 2015, <https://www.skatteverket.se/foretagorganisationer/foretagare/foretagsformer/aktiebolag/famansforetag/reglerforfamansforetag/inkomstaret2015.4.12815e4f14a62bc048f1032c.html#>, uppladdad 2015, nedladdad 2015-02-25
- Skatteverket, SKV 292, Skatteregler för delägare i fåmansföretag, utgåva 23, <http://www.skatteverket.se/foretagorganisationer/sjalvservice/blanketterbroschyrer/broschyrer/info/292.4.39f16f103821c58f680007349.html>, uppladdad februari 2015, nedladdad 2015-03-17

Referenslista

- Skatteverkets allmänna råd, Skatteverkets allmänna råd om beskattning av fåmansföretag, av delägare m.fl. i sådana företag och av delägare m.fl. i fåmanshandelsbolag, SKV A 2006:12, <https://www.skatteverket.se/rattsinformation/reglerochstallningstaganden/allmannarad/arkiv/2006/allmannarad2006/skva200612.5.225c96e811ae46c823f80002925.html>, uppladdad 2006-06-2, nedladdad 2015-03-6
- Tivéus, U, Tretolv: skatt på kvalificerade andelar, Upplaga 1:1 Norstedts Juridik AB, Vanda (Finland), 2014
- Tjernberg, M, Förslaget till förändrade fåmansföretagsregler från 2014, Skattenytt 2013, s. 750
- Wande, H, 3:12-reglerna är för generösa, Realtid.se, http://www.realtid.se/ArticlePages/201301/08/20130108144147_Realtid545/20130108144147_Realtid545.dbp.asp, uppladdad 2013-01-10, nedladdad 2014-02-07
- Zetterström, S, Juridiken och dess arbetssätt – en introduktion, upplaga 2, Iustus förlag AB, Västerås, 2012

Bilaga I

Du som har kvalificerade andelar i ett fåmansföretag ska lämna den här blanketten.
För en närmare beskrivning, se broschyren Skatteregler för delägare i fåmansföretag, SKV 292. Ange belopp i hela kronor.

Kvalificerade andelar

K10

Fåmansföretag

Inkomstår	Datum när blanketten fylls i
2014	

Delägarens namn	Personnummer
Företagets namn	Organisationsnummer

A 1. Utdelning alternativ 1 - Förenklingsregeln¹

Beräkning av gränsbelopp

1.1 Årets gränsbelopp enligt förenklingsregeln		
155 650 kr x $\frac{\text{Antal ägda andelar vid årets ingång}}{\text{Totala antalet andelar vid årets ingång}}$	+	
1.2 Sparat utdelningsutrymme från föregående år x 105,09 %	+	
1.3 Gränsbelopp enligt förenklingsregeln	=	
1.4 Vid avyttring eller gåva Innan utdelningstillfället (eller då utdelning inte sker avyttringsåret): gränsbelopp som är hänförligt till de överlåtna andelarna	-	
1.5 Gränsbelopp att utnyttja vid p. 1.7	=	

Utdelning som ska beskattas i TJÄNST och sparad utdelningsutrymme

1.6 Utdelning	+	
1.7 Gränsbeloppet enligt p. 1.5 ovan	-	
1.8 Utdelning som beskattas i tjänst (max 5 121 000 kr)	(+) =	
1.9 Sparat utdelningsutrymme	(-) =	
1.10 Vid delavyttring eller gåva efter utdelningstillfället: sparad utdelningsutrymme som är hänförligt till de överlåtna andelarna enligt p. 3.7a	-	
1.11 Sparat utdelningsutrymme till nästa år	=	

Om beloppet är positivt ska det beskattas i inkomstslaget tjänst och förs till inkomstdeklaration 1 p. 1.7 samt p. 1.13 nedan.
Om beloppet är negativt sparas det och kan användas vid beräkning av gränsbeloppet nästa år (eller vid vinstberäkning i år om utdelning skett innan avyttringen).

Utdelning som ska beskattas i KAPITAL

1.12 Utdelning	+	
1.13 Belopp som beskattas i tjänst enligt p. 1.8 ovan (max 5 121 000 kr)	-	
1.14 Utdelning i kapital	=	
Utdelning i p. 1.14 som ryms inom gränsbeloppet beskattas till 2/3 i inkomstslaget kapital. Resterande del beskattas i sin helhet i inkomstslaget kapital.		
1.15 Beloppet i p. 1.5 x 2/3. Om beloppet i p. 1.5 är större än utdelningen i 1.14 tas istället 2/3 av utdelningen i 1.14 upp.	+	
1.16 Resterande utdelning (p. 1.14 minus p. 1.5). Beloppet kan inte bli lägre än 0 kr.	+	
1.17 Utdelning som ska tas upp i kapital	=	

Förs till inkomstdeklaration 1 p. 7.2.

¹ Om du äger andelar i flera företag får du endast använda förenklingsregeln i ett av företagen. I övriga företag måste du använda huvudregeln.

SKV 2110 26 sv 00 05

Lämna gärna bilagan via e-tjänsten Inkomstdeklaration 1 ("e-INK"), www.skatteverket.se

K10M-1-26-2014P4

Delägarens personnummer

A 2. Utdelning alternativ 2 - Huvudregeln

Beräkning av gränsbelopp		
2.1 Omkostnadsbelopp vid årets ingång (alternativt omräknat omkostnadsbelopp) x 11,09 %	+	
2.2 Lönebaserat utrymme enligt avsnitt D p. 6.11 ¹⁾	+	
2.3 Sparat utdelningsutrymme från föregående år x 105,09 %	+	
2.4 Gränsbelopp enligt huvudregeln	=	
2.5 Vid avyttring eller gåva Innan utdelningstillfället (eller då utdelning inte sker avyttringsåret): gränsbelopp som är hänförligt till de överåttna andelarna	-	
2.6 Gränsbelopp att utnyttja vid p. 2.6	=	
Utdelning som ska beskattas i TJÄNST och sparad utdelningsutrymme		
2.7 Utdelning	+	
2.8 Gränsbeloppet enligt p. 2.6 ovan	-	
2.9 Utdelning som beskattas i tjänst (max 5 121 000 kr)	(+) =	
2.10 Sparat utdelningsutrymme	(-) =	
2.11 Vid delavyttring eller gåva efter utdelningstillfället: sparad utdelningsutrymme som är hänförligt till de överåttna andelarna enligt p. 3.7a	-	
2.12 Sparat utdelningsutrymme till nästa år	=	
Utdelning som ska beskattas i KAPITAL		
2.13 Utdelning	+	
2.14 Belopp som beskattas i tjänst enligt p. 2.9 ovan (max 5 121 000 kr)	-	
2.15 Utdelning i kapital	=	
Utdelning i p. 2.15 som ryms inom gränsbeloppet beskattas till 2/3 i Inkomstslaget kapital. Resterande del beskattas i sin helhet i Inkomstslaget kapital.		
2.16 Beloppet i p. 2.6 x 2/3. Om beloppet i p. 2.6 är större än utdelningen i 2.15 tas istället 2/3 av utdelningen i 2.15 upp.	+	
2.17 Resterande utdelning (p. 2.15 minus p. 2.6). Beloppet kan inte bli lägre än 0 kr.	+	
2.18 Utdelning som ska tas upp i kapital	=	

Om beloppet är positivt ska det beskattas i Inkomstslaget tjänst och förs till Inkomstdeklaration 1 p. 1.7 samt p. 2.14 nedan.

Om beloppet är negativt sparas det och kan användas vid beräkning av gränsbeloppet nästa år (eller vid vinstberäkning i år om utdelning skett innan avyttringen).

Förs till Inkomstdeklaration 1 p. 7.2.

¹⁾ Du får bara beräkna lönebaserat utrymme om du vid Ingången av året (d.v.s. den 1 januari 2014) äger andelar i företaget som motsvarar minst fyra procent av kapitalet i företaget.

Delägarens personnummer

B. Avyttring av aktier/andelar i fåmansföretag

Beräkning av vinst/förlust

Antal sålda andelar

Försäljningsdatum

3.1 Ersättning minus utgifter för avyttring

+

3.2 Verkligt omkostnadsbelopp

-

3.3 Vinst

(+) =

→ Om vinst fortsatt vid p. 3.5 nedan.

3.4a Förlust

(-) =

3.4b Förlust i p. 3.4a x 2/3

=

→ Förs till Inkomstdeklaration 1 p. 8.3.

Vinst som beskattas i TJÄNST

3.5 Ersättning minus utgifter för avyttring (samma som p. 3.1 ovan)

+

3.6 Omkostnadsbelopp (alternativt omräknat omkostnadsbelopp)

-

3.7a Om utdelning erhållits under året och innan avyttring: sparad utdelningsutrymme enligt p. 1.9 eller 2.10 ovan, till den del det hör till de överlåtna andelarna

-

3.7b Om utdelning erhållits efter delavyttring eller utdelning inte erhållits under året: gränsvärde enligt p. 1.4 eller 2.5

-

3.8 Skattepliktig vinst som ska beskattas i tjänst (max 5 690 000 kr)

=

→ Förs till Inkomstdeklaration 1 p. 1.7.

Vinst som beskattas i KAPITAL

3.9 Vinst enligt p. 3.3 ovan

+

3.10 Belopp som beskattas i tjänst enligt p. 3.8 (max 5 690 000 kr)

-

3.11 Vinst i inkomstslaget kapital

=

Vinst i p. 3.11 som rymms inom sparad utdelningsutrymme beskattas till 2/3 i inkomstslaget kapital. Resterande del beskattas i sin helhet i inkomstslaget kapital.

3.12 Belopp antingen enligt p. 3.7a x 2/3 eller 3.7b x 2/3. Om beloppet i p. 3.7a eller 3.7b är större än vinsten i p. 3.11 tas istället 2/3 av vinsten i p. 3.11 upp.

+

3.13 Resterande vinst (p. 3.11 minus antingen p. 3.7a eller p. 3.7b). Beloppet kan inte bli lägre än 0 kr.

+

3.14 Vinst som ska tas upp i inkomstslaget kapital

=

→ Förs till Inkomstdeklaration 1 p. 7.4.

Försäljning av mottagna (tillbytta) andelar

 Den i avsnitt B redovisade överlåtelser avser avyttring (ej efterföljande byte) av andelar som har förvärvats genom andelsbyte

C. Omräknat omkostnadsbelopp

Om du vid punkterna 2.1 och 3.6 använt dig av omräknat omkostnadsbelopp anger du här hur det omräknade omkostnadsbeloppet har beräknats. För att räkna fram ditt omräknade omkostnadsbelopp kan du ta hjälp av Skatteverkets hjälpblankett SKV 2110b som finns i broschyren Skatteregler för delägare i fåmansföretag SKV 292 eller att hämta på www.skatteverket.se. 4.1 Det omräknade omkostnadsbeloppet har beräknats enligt Indexregeln (andelar anskaffade före 1990) 4.2 Det omräknade omkostnadsbeloppet har beräknats enligt Kapitalunderlagsregeln (andelar anskaffade före 1992)

SKV 2110 26 av 00 05

K10M-9-26-2014P4

D. Lönebaserat utrymme (Bara för dig som den 1 januari 2014 äger andelar i företaget som motsvarar minst fyra procent av kapitalet i företaget)

Delägarens personnummer

1. Lönekrav

Utöver kravet på att du ska äga andelar som motsvarar minst fyra procent av kapitalet i företaget får du bara beräkna lönebaserat utrymme om du eller någon närstående, under 2013 erhållit kontant ersättning från företaget och dess dotterföretag ¹ som uppgår till minst 566 000 kr. Lönebaserat utrymme får också beräknas om du eller någon närstående, under 2013 fått kontant ersättning som uppgår till minst 339 600 kr med tillägg för fem procent av den sammanlagda kontanta ersättningen i företaget och dess dotterföretag ¹. När du räknar på lönekravet gäller för ersättning som betalats ut i dotterföretag att bara ersättningar utbetalda under den tid företaget ägt dotterföretaget får räknas med. Du behöver däremot inte ta hänsyn till hur stor del av dotterföretaget företaget äger. All ersättning som betalats ut under innehavstiden får räknas med då lönekravet beräknas.

1. Lönekravet uppfylls av närstående (ange personnummer)

2. Lönekravet uppfylls genom eget löneuttag

5.1 Din kontanta ersättning från företaget och dess dotterföretag ¹ under 2013

5.2 Sammanlagd kontant ersättning i företaget och dess dotterföretag ¹ under 2013

5.3 (Punkt 5.2 x 5%) + 339 600 kr

(=)

Lönekrav: Punkt 5.1 måste vara lika med eller större än punkt 5.3 eller 566 000 kr.

	Organisationsnummer	Organisationsnummer	Organisationsnummer
Om löneuttag enligt ovan gjorts i dotterföretag	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

2. Beräkning av lönebaserat utrymme

För andelar ägda under hela 2013

6.1 Kontant ersättning till arbetstagare under 2013 ²

+	<input type="text"/>
---	----------------------

6.2 Kontant ersättning under 2013 till arbetstagare i dotterföretag ¹ i förhållande till moderföretagets ägda andel och innehavstid under 2013 ³

+	<input type="text"/>
---	----------------------

6.3 Löneunderlag

=	<input type="text"/>
---	----------------------

6.4 Företagets lönebaserade utrymme (Löneunderlag enligt p. 6.3 x 50 %)

=	<input type="text"/>
---	----------------------

6.5 Ditt lönebaserade utrymme för andelar ägda under hela 2013: Företagets lönebaserade utrymme enligt p. 6.4 x $\frac{\text{Antal ägda andelar under hela året}}{\text{Totala antalet andelar vid 2013 års utgång}}$

=	<input type="text"/>
---	----------------------

För andelar anskaffade under 2013

6.6 Kontant ersättning till arbetstagare som betalats ut under den del av 2013 som andelarna ägts ²

+	<input type="text"/>
---	----------------------

6.7 Kontant ersättning under 2013 till arbetstagare i dotterföretag ¹ i förhållande till moderföretagets ägda andel och innehavstid under 2013 ³

+	<input type="text"/>
---	----------------------

6.8 Löneunderlag avseende den tid under 2013 andelarna ägts

=	<input type="text"/>
---	----------------------

6.9 Företagets lönebaserade utrymme avseende den tid under 2013 andelarna ägts (Löneunderlag enligt p. 6.8 x 50 %)

=	<input type="text"/>
---	----------------------

6.10 Ditt lönebaserade utrymme för andelar som anskaffats under 2013: Företagets lönebaserade utrymme enligt p. 6.9 x $\frac{\text{Antal andelar förvärvade under året}}{\text{Totala antalet andelar vid 2013 års utgång}}$

=	<input type="text"/>
---	----------------------

6.11 Totalt lönebaserat utrymme (p. 6.5 plus 6.10) ⁴

=	<input type="text"/>
---	----------------------

➔ Belopp förs till p. 2.2.

¹ Med dotterföretag avses företag där moderföretaget, direkt eller indirekt genom ett annat moderföretag, äger mer än 50 % av kapitalet. För att handelsbolag (eller en utländsk delägarbeskattad juridisk person) ska räknas som dotterföretag krävs att bolaget, direkt eller indirekt, är helägt av moderföretaget.

² Ersättningar som täcks av statliga lönebidrag ska inte räknas med.

³ Dessutom ska enbart ersättningar under den del av 2013 som du ägt andelen i moderföretaget beaktas.

⁴ Det totala lönebaserade utrymmet får inte överstiga ett belopp som motsvarar 50 gånger den kontanta ersättningen som du, eller närstående till dig, fått från företaget (eller dotterföretaget till företaget) under 2013.

